

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach	2
Enviro: Invázia slizovca iberského súvisí aj s obhospodarovaním krajiny	3
Agentúrne spravodajstvo, TASR, 18. 11. 2021, 11:00	
CENY MESTA ODOVZDALI laureátom v náhradnom termíne	4
Tlač, Košický večer, 19. 11. 2021	
Pred obuškami ušiel z pražskej Národnej triedy len so šťastím	6
Tlač, Košický večer, 19. 11. 2021	
Študoval u profesora Hložníka, no návrat z hlavného mesta do Košíc nikdy neofútoval. Zomrel výtvarník Tibor Gáll	10
Tlač, Košický večer, 19. 11. 2021	
Sudca Mazák: Náš justičný systém nepatrí do 21. storočia	14
Online, domov.sme.sk, 18. 11. 2021, 9:32	
Záhrady zaplavil slizovec iberský. Treba zmeniť spravovanie krajiny, vraví odborník	19
Online, kosice.korzar.sme.sk, 18. 11. 2021, 11:53	
Invázia slizovca iberského súvisí aj s obhospodarovaním krajiny	20
Online, teraz.sk, 18. 11. 2021, 11:00	
Prvé PRÍZNAKY, ktoré sa SKRÝVAJÚ za PRELEŽENINAMI: Nebezpečný stav NAPÁDA kíby i kosti!	21
Online, vysetrenie.zoznam.sk, 18. 11. 2021, 19:42	
Enviro: Invázia slizovca iberského súvisí aj s obhospodarovaním krajiny	23
Online, tasr.sk, 18. 11. 2021, 11:00	
4. hrací týždeň UniCup: EUBA a UK budúci týždeň zabojujú o prvé miesto v League of Legends	24
Online, rewind.sk, 18. 11. 2021, 10:41	
Digital Literacy Afternoon	25
Online, kosiceitvalley.sk, 18. 11. 2021, 14:25	
Tesco opäť podporilo predčasne narodené deti	26
Online, retazce.sk, 18. 11. 2021, 14:47	
Fakulty a ústavy UPJŠ	27
CENY MESTA ODOVZDALI laureátom v náhradnom termíne	28
Tlač, Košický večer, 19. 11. 2021	
Pred obuškami ušiel z pražskej Národnej triedy len so šťastím	30
Tlač, Košický večer, 19. 11. 2021	
Študoval u profesora Hložníka, no návrat z hlavného mesta do Košíc nikdy neofútoval. Zomrel výtvarník Tibor Gáll	34
Tlač, Košický večer, 19. 11. 2021	
Sudca Mazák: Náš justičný systém nepatrí do 21. storočia	38
Online, domov.sme.sk, 18. 11. 2021, 9:32	
Tesco opäť podporilo predčasne narodené deti	43
Online, retazce.sk, 18. 11. 2021, 14:47	

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Enviro: Invázia slizovca iberského súvisí aj s obhospodarovaním krajiny [↗](#)

📅 18. 11. 2021, 11:00, Zdroj: **TASR**, Vydavateľ: **Tlačová agentúra Slovenskej republiky**, Sentiment: **Negatívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **UPJŠ**

Košice 18. novembra (TASR) – Invázia slizovca iberského je ďalším varovaním, že krajina nie je spravovaná takzvaným trvalo udržateľným spôsobom. Pre TASR to povedal Andrej Mock z Ústavu biologických a ekologických vied Prírodovedeckej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika (**UPJŠ**) v Košiciach s tým, že miestom masového výskytu a šírenia je predovšetkým krajina výrazne poznačená činnosťou človeka.

„Ak chceme, aby krajina sama zvládala inváziu slizovca iberského a ďalších nepôvodných rastlín a živočíchov, musíme sa zamyslieť nad revitalizáciou nami obhospodarovanej krajiny,“ uviedol s tým, že v súčasnosti ide o celoeurópsky najväčší problém medzi inváznymi suchozemskými živočíchmi. Na našom území bol zaznamenaný v 90. rokoch a odvtedy sa rýchlo šíri. Jeho výskyt podľa neho súvisí aj so zmenou klímy a napomáha tomu i transport pôdy, rastlín s koreňovými balmi či prevoz neočistených hospodárskych plodín.

Slizovec iberský je škodcom najmä mladých rastlín. V obľube má hlavne mnohé hospodársky významné rastliny s hladkými listami a stonkami ako šalát, kaleráb či kapusta. Konzumovať dokáže aj niektoré jedovaté rastliny, napríklad zemiakovú vňať. „Škody spôsobuje najmä na hospodárskych rastlinách, ktoré sú vysádzané v monokultúrach a šľachtením stratili svoje obranné stratégie (chemické, mechanické) s cieľom získania lepšej chuti, manipulácie, stráviteľnosti pre človeka a domáce zvieratá. To vyhovuje aj slizovcom,“ vysvetlil Mock.

Pripomenul, že v agrárnej a urbanizovanej krajine, kde sa prevažne šíria, je aj málo potenciálnych predátorov, ktoré by ich početnosť mohli regulovať. „Tieto predátory sme z krajiny vrátane našich záhrad, parkov a polí zlikvidovali alebo vyhnali my sami. Invázia slizovca by mala viesť k opusteniu vžitej predstavy o spravovaní krajiny, tak ako sme boli zvyknutí a tak, ako nám to často vsugerujú farebné katalógy - veľké monokultúry, trávniky na spôsob golfového ihriska, selektívny výber výlučne exotických rastlín, ničenie hmyzu, bezstavovcov, menších stavovcov v okolí bydlísk,“ povedal s tým, že nový prístup musí byť omnoho vyváženejší.

Slizovec iberský u nás kolonizuje predovšetkým nižšie položené územia a vlhšie prostredie. Na východnom Slovensku sa masovo vyskytuje najmä v poslednom desaťročí. Ide o obojpohlavné jedince. Mock spresnil, že do pôdy kladú za život 500 vajíčok. Vo vlhkom roku to spôsobí premnoženie, v suchom je šanca, že zo znášky prežije aspoň niekoľko jedincov. „Životný cyklus sa realizuje počas jednej vegetačnej sezóny, prezimujú vajíčka nakladené do pôdy, niekedy aj mladé jedince,“ doplnil.

Podľa Štátnej ochrany prírody SR tento druh pochádza z Pyrenejského polostrova, odkiaľ sa rozšíril do celej Európy až na Island. „Po Európe sa začal rozširovať asi pred 30 rokmi, 'cestujúc' vo forme vajíčok v pôde rastlín v kvetináči. Tento spôsob je dodnes hlavným zdrojom zavlečenia,“ uvádza na svojej webovej stránke. Slizovec iberský nemá ulitu a dorastá do dĺžky asi 12 centimetrov. Sfarbenie môže mať v oranžových a hnedých odtieňoch, niekedy so sivastým alebo olivovým nádychom.

sem mac

Autor: SEM

CENY MESTA ODOVDALI laureátom v náhradnom termíne [📄](#)

📅 19. 11. 2021, Zdroj: **Košický večer**, Strana: 2, Vydavateľ: **Petit Press**, Autor: **Róbert Bejda**, Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **UPJŠ**

Dosah: 203 116 GRP: 4,51 OTS: 0,05 AVE: 896 Eur

PRIMÁTOR: SÚ SYMBOLOM LOKÁLPATRIOTIZMU A VZOROM PRE NÁS VŠETKÝCH

Tento rok bol na mestské ocenenia naozaj bohatý.

KOŠICE. Celkovo 26 jednotlivcov a kolektívov z oblasti vedy, výskumu, zdravotníctva, umenia, kultúry a športu si v piatok v priestoroch Historickej radnice prevzalo z rúk košického primátora Jaroslava Polačka (nezávislý) Cenu mesta Košice a Cenu primátora.

O laureátoch Ceny mesta za rok 2021 rozhodlo mestské zastupiteľstvo na základe odporúčania komisie, ktorá z prijatých návrhov vybrala 10 jednotlivcov a tri kolektívy.

Náhradný termín

Odozdávanie ocenení košickým osobnostiam a kolektívom za ich významné výsledky a mimoriadne zásluhy býva tradične vyvrcholením májových osláv Dňa mesta Košice.

Keďže v máji v Kulturparku z pandemických dôvodov dodatočne ocenili osobnosti a kolektívy za rok 2020, ceremoniál oceňovania za rok 2021 sa uskutočnil v náhradnom novembrovom termíne.

Polaček: Títo ľudia sú pýchou Košíc

Primátor sa vo svojom prejave poďakoval všetkým oceneným za to, že svoje odborné, umelecké i ľudské kvality spojili s mestom Košice a zúročili ich v prospech mesta.

„Je pre nás veľmi dôležité pokračovať v dlhoročnej tradícii udeľovania najvyšších mestských ocenení a prejavovať úctu osobnostiam, ktoré dávajú nášmu mestu dušu. Vzácni a výnimoční ľudia, ktorých mená dnes zaznejú, sú pýchou Košíc a môžu byť inšpiráciou pre nás všetkých.

Tvorí morálne a spoločenské hodnoty, budujú pozitívny obraz nášho mesta a vzorne ho reprezentujú nielen doma, ale aj v zahraničí. Moje myšlienky sú aj s tými, ktorí tu s nami, žiaľ, už nemôžu byť. Navždy si ich budeme pamätať ako symboly lokálpatriotizmu, garantov kvality a odbornosti, ako vzácných kolegov, priateľov, dobrých ľudí,“ povedal Polaček.

KTO ZÍSKAL CENU MESTA KOŠICE?

■ **Jednotlivci:** Art Bartolomej BURÁŠ, in memoriam, za významný celoživotný pedagogický, organizačný a umelecký prínos pre organizácie v meste Košice. Franz GROHS pri príležitosti životného jubilea za významný podiel na rozvoji IT sektora v meste Košice a dlhodobé aktívne pôsobenie v prospech ekonomicko-sociálneho rozvoja Košíc. Peter HRMO za dlhoročné darcovstvo krvi a podporu Medzinárodného maratónu mieru. MUDr. Pavol JARČUŠKA, PhD. za aktívne pôsobenie a koordináciu postupov v boji s pandémiou nového koronavírusu covid-19 na regionálnej, celoslovenskej a európskej úrovni a mediálnu prezentáciu súvisiacich odborných stanovísk pre verejnosť. Jozef KRIŠŤAN pri príležitosti ukončenia aktívneho pôsobenia vo funkcii riaditeľa Evanjelického gymnázia Jana Amosa Komenského v Košiciach a odchodu do dôchodku za významnú celoživotnú prácu v oblasti vzdelávania na území mesta Košice. Jitka MAČALOVÁ za celoživotnú prácu s darcami krvi. RNDr. Pavol MATULA, CSc. za významný celoživotný prínos v oblasti rádiobiológie a liečby nádorových ochorení. Václav PÁLFY, in memoriam, za celoživotný prínos v oblasti knihovníctva a osvetu. Ing. Gejza TIMČÁK, PhD. za dlhoročnú aktívnu podporu telesného a psychického zdravia Košičanov. RNDr. Stanislav VOKÁL, DrSc. pri príležitosti životného jubilea za významné vedecké výsledky v oblasti štúdia vlastností jadrovej hmoty v relativistických jadrových zrážkach. ■ **Kolektívy:** Kolektív príslušníkov Krajského riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru v Košiciach zaradených v ambulancii Hasičského a záchranného zboru za aktívny podiel na účasti v boji proti nákaze covid-19. Oddelenie služobnej kynológie odboru poriadkovej polície Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Košiciach za nepretržitú záslužnú činnosť pri ochrane života a zdravia. OZ Tanečné štúdio Adriany VRBOVEJ pri príležitosti 10. výročia založenia za významný prínos k rozvoju kultúry a podporu mladej generácie v meste Košice.

KTO ZÍSKAL CENU PRIMÁTORA MESTA KOŠICE?

■ **Jednotlivci:** Art. Beáta DROTÁROVÁ pri príležitosti životného jubilea za významný celoživotný osobný a profesionálny prínos v oblasti dramatického umenia v meste Košice. Michal DUDOVIČ za významné zásluhy v športovej oblasti a úspešnú reprezentáciu mesta Košice na Slovensku aj v zahraničí vo florbale. Ján LIBA pri príležitosti životného jubilea 33 aktívnych rokov v duchovnej službe za dlhoročný prínos pre Košice a východoslovenský región v duchovnej službe. Gabriela LUKÁČOVÁ pri príležitosti životného jubilea za dlhoročnú obetavú prácu pre ľudí v ťažkých životných situáciách a pomoc seniorom v zariadeniach sociálnych služieb a za odborný a ľudský prínos v oblasti psychológie. Viktória PILLÁROVÁ za úspešnú reprezentáciu mesta Košice a dosiahnuté športové úspechy v športovom karate v

kategoriách kumite. Milan RENDOŠ za dlhoročné mapovanie, rozvoj a propagáciu východoslovenského folklóru a ľudovej hudby a za mimoriadne zásluhy pri uchovávaní a šírení hudobných tradícií Abova. Lýdia REŠTEIOVÁ za kreatívny, tvorivý a vysoko odborný prístup i významné výsledky v problematike riešenia dôchodkových záležitostí klientov Sociálnej poisťovne. Ľubica ŠŤASTNÁ za dlhoročnú obetavú prácu pre ľudí v ťažkých životných situáciách a odborný prínos v oblasti klinickej psychológie. Milan ŠTELBASKÝ pri príležitosti životného jubilea za významný celoživotný prínos v oblasti publicistiky a dokumentaristiky v meste Košice a v regióne východného Slovenska. MUDr. Veronika VARGOVÁ, PhD. za mimoriadnu aktivitu, rozsiahlu pedagogickú činnosť a prínos vo vedení vysokošpecializovaného pracoviska Kliniky detí a dorastu, najväčšieho v rámci východoslovenského regiónu. ■ Kolektívy: Kolektív študentov Lekárskej fakulty **UPJŠ** v Košiciach za príkladnú, nezištnú a obetavú pomoc, preukazovanú počas obdobia pandémie ochorenia covid-19, najmä v oblasti laboratórnej diagnostiky. Klub všestrannej turistiky Košičan pri TJ Lokomotíva Košice pri príležitosti 70. výročia vzniku za dlhoročnú úspešnú činnosť, rozvoj turistiky a podporu medzinárodných podujatí v meste Košice. Občianske združenie kresťanských seniorov pri MČ Košice- Západ pri príležitosti 25. výročia vzniku za dlhoročnú aktívnu činnosť v prospech seniorov mesta Košice

Laureáti tohtoročných ocenení.

FOTO: KOSICE. SK

Autor: RÓBERT BEJDA

Pred obuškami ušiel z pražskej Národnej triedy len so šťastím [✉](#)

☐ 19. 11. 2021, Zdroj: **Košický večer**, Strana: 4, Vydavateľ: **Petit Press**, Autor: **Monika Almášiová**, Sentiment: **Negatívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **UPJŠ**

Dosah: 203 116 GRP: 4,51 OTS: 0,05 AVE: 1299 Eur

Rubrika: ROZHOVOR

NOVÁ REALITA NASTÚPILA POMERNE RÝCHLO, HOVORÍ MILAN KOLCUN

„Keď si pozriem svoj starý denník, písal som tam, ako ma už nebaví život v Československu,“ hovorí známy košický sprievodca, pedagóg a moderátor MILAN KOLCUN, ktorý sa 17. novembra 1989 ocitol priamo v centre diania, na demonštrácii v Prahe.

Z davu na Národnej triede unikol pred policajnými obuškami len s veľkým šťastím. Mal vtedy dvadsať rokov a študoval na vysokej škole v Prešove. Dnes si na revolučné udalosti spomína stále rovnako živo.

V rozhovore hovorí o pocite spolupatričnosti, ktorý vládol na Vyšehrade, aj o pocite obrovského strachu, na ktorý sa za pár minút premenil, prečo sa revolúcia na východe spúšťala dlho po udalostiach v Prahe, ako vyzeralo prevracanie kabátov v praxi a o čo všetko by sme prišli, keby revolúcia prišla skôr, a naopak, čo malo byť vybudované, ak by prišla neskôr.

Aké emócie vo vás vyvolávajú spomienky na november 1989 s odstupom 32 rokov?

- Dvojaké, jednak, že sa to oplátilo, pretože takto ma už nebavilo ďalej žiť. Druhá emócia je prekvapenie, ako sa všetko odvtedy mohlo tak zvrtnúť. Prišli nové problémy. V tom bola moja naivita, že revolúciou sa všetko vyrieši.

Prečo sa to podľa vás všetko zomlelo práve v novembri '89?

- Miera naštvanosti a beznádeje, aspoň u mňa, boli dosť vysoké. Keď si pozriem svoj starý denník, písal som tam, ako ma už nebaví život v Československu.

Vaše pocity teda zrejme kopírovali tie celonárodné.

- Bolo vidieť, že demonštrácie proti režimu sa stupňujú a boli stále častejšie. Už v auguste toho istého roku sa v Prahe konala nepovolená demonštrácia proti vstupu okupačných vojsk v roku 1968. Bol som tam a ako mnohí ďalší som odtiaľ pre policajnú brutalitu musel utekať. Viem, že aj v októbri bola demonštrácia, ale na nej som nebol. A to som nespomenul sviečkovú demonštráciu a iné. Takže Hegelov zákon prechodu kvantitatívnych zmien v kvalitatívne sa už uplatňoval, ale neverili sme, že sa to preklopí.

Čo vám na účasť na demonštráciách povedali doma? Mohli ste sa dostať do veľkých problémov. A nielen vy.

- Mama ma odrádzala, pretože vtedy išlo o veľa. Nemusel som doštvudovať, išlo prakticky o celú moju budúcnosť.

Boli rodiny, ktoré trpeli režimom napríklad tak, že deti nemohli vyštudovať to, čo chceli. Vy ste sa ale na vysokú školu do Prešova dostali. Ako sa vás osobne režim dotkol?

- Keď ma mama prihlásila na základnej škole na náboženstvo, veľmi na ňu vtedy nakričal riaditeľ školy, že mu kazí štatistiku. Vnímal som veľkú náboženskú neslobodu. Ale mrzelo ma aj, mal som dvadsať rokov, aké fajn veci majú v Tuzexe a my nie, cenzúra časopisov, hudby a nemožnosť cestovať. Vtedy som si hovoril, že načo sa učím angličtinu, keď ju v živote nepoužijem.

Napokon ste sa pomerne nečakane ocitli 17. novembra na demonštrácii v Prahe, no pôvodný dôvod vašej cesty bolo vraj rande. Ako to bolo?

- Áno, v divadle v Prahe som sa mal stretnúť s frajerkou. Býval som u dvoch Košičaniek, ktoré síce študovali v Prešove, ale vybavili si jeden semester v Prahe. Pýtal som sa ich, či sa nejaká demonštrácia nechystá. Tie mi povedali, že deň predtým bola jedna za zachovanie Stromovky a na druhý má byť ďalšia, ku Dňu študentstva. Bol som aj zvedavý, chcel som využiť, že som v Prahe, tak mi prišli trikolóru a šli sme.

Tá demonštrácia mala dve časti, nič nenasvedčovalo tomu, ako sa to dramaticky zvrtnie?

- V povolenej časti boli prejavy, ktoré si len veľmi mierne dovoľovali. Potom sa dav pohol smerom na Vyšehrad, bolo nás stále viac a viac. Na Vyšehrade sme zaspievali hymnu, bola to najkrajšie zaspievaná hymna v mojom živote. Bolo to veľmi dojímavé, ľudia skandovali „Ešte raz!“, tak sme ju zaspievali znovu. Nejaké cudzie dievča mi vtedy dalo do ruky sviečku, mali ju aj všetci ostatní. Vtedy povedal organizátor do ampliónu, že oficiálna časť demonštrácie je ukončená a že sa môžeme rozísť, ale naznačil, že najkratšia cesta je odtiaľ na Václavák.

A dav sa pohol.

- Áno, niektorí sa oddelili, ale to sa už z davu kričalo „Väčšina šla naľavo.“ Najkratšou cestou to napokon nešlo, pretože tam už boli policajti, išli sme inou trasou. Na nábreží Vltavy bola zastavená doprava, vtedy som sa obzrel za seba, bolo nás neskutočne veľa. Z okien sa pozerali ďalší ľudia, kývali nám a my sme im kričali „Podte s nami“. Kričali sme to aj smerom k policajtom a oni sa usmievali. Vedľa mňa chvíľu išiel herec Jiří Bartoška, videl som ho vtedy jedinýkrát naživo.

Ale o pár minút to už taká eufória nebola.

- Nie, nebola. Ale zastavil ma ešte redaktor Československej televízie, či mu poviem, prečo som tu, a ja som mu zbabelo povedal, že nepoviem. Hlavou mi prebehlo, že keď ma uvidia v televíznych novinách, nedoštudujem.

A hrdinstvo bolo naštrené.

- Ale z davu som neodišiel. Prišli sme na Národnú triedu a tam už stáli policajti v niekoľkých radoch, ešte sme sa k nim priblížili, ale už nás nepustili ďalej. Vtedy som sa obzrel druhýkrát, ale už nás nebolo tak veľa ako predtým. Policajti nás rozdelili, zozadu stáli tiež. Zostali sme obkľúčení. Zľakol som sa, v dave sa začala mierna panika. Blúdil som v dave a zašiel aj do bočnej Mikulandskej ulice. Mal som šťastie. Bolo tam nejaké málo policajtov na to množstvo ľudí. Ustúpili nám a viacerí sme sa dostali z obkľúčenia.

Tomu sa hovorí byť v správnom čase na správnom mieste, nie každému sa podarilo uniknúť.

- Dievčatá, u ktorých som býval, zostali v tom dave. Ešte som sa chvíľu pozeral spoza policajtov, ale nevidel som ich. Naokolo stáli policajné antony, do ktorých mali nakladať demonštrantov, majáky osvetľovali prítomie ulice, psy štekali, pripravené boli aj pluhy na ľudí. Policajti postupovali tak, že urobili rýchly rázny krok, ako že sa idú rozbehnúť, ale spravili len jeden krok. Toto niekoľkokrát zopakovali, čím dav stláčali a decimovali aj psychicky. Ľudia sa zľakli, že už ich začnú biť. Videl som len toto, keďže na siedmu som mal lístky do divadla, tak som odišiel.

V ten večer nezostalo len pri policajnom zastrašovaní, ale skutočne dav začali biť.

- Pri bitke som už nebol, sedel som v divadle. Čo sa stalo, som sa dopočul, až keď som sa vrátil na byt. Kamarátky mi povedali, že keď sa to začalo, utekali k prvému vchodu bytovky a zaradom búchali na dvere, aby im niekto otvoril. Až niekde na najvyššom poschodí im nejaký dedko s babkou otvorili. Dievčatá zbadali, že v tom byte je už asi pätnásť ďalších ľudí. Prečkali tam časť večera. Dedko o polnoci išiel akože vyniesť smeti a zisťoval, či je čistý vzduch. Tak odišli prví dvaja, volali z budy, že prešli, že môžu ísť ďalší. Nadránom všetci opustili byt.

Tí dvaja starkí preukázali veľmi veľké hrdinstvo. Keby to na nich vtedy niekto povedal, mohlo to dopadnúť veľmi zle.

- Isto. Na druhý deň im dievčatá, myslím, odniesli kvietky. Na druhý deň, v sobotu, sa začala Prahou šíriť informácia, že počas demonštrácie zomrel kvôli policajnej brutalite študent Martin Šmíd. Mesto bolo oblepené plagátmi. Toto ma veľmi zasiahlo a nahnevalo, veď tým mŕtvym som mohol byť ja. Napokon sme sa dozvedeli, že to nebola pravdivá informácia, teraz to voláme hoax.

O tom, čo sa udialo 17. novembra v Prahe, však na východe v Prešove, kde ste študovali, nikto nevedel.

- Nočným vlakom som sa z nedele na pondelok vrátil do školy. V Prešove mi spolužiaci vraveli, nech nehovorím, že som na tej demonštrácii bol, lebo môžem mať problémy. Ale celkovo sa v Prešove o tom veľmi nevedelo. Pamätám si krátku správu v rádiu, že v Prahe bola nepovolená demonštrácia, policajti zakročili, zranení boli na oboch stranách. Ale počúvala sa aj Slobodná Európa, takže kto chcel, vedel.

V utorok alebo v stredu, už si nepamätám, sa konalo komunistami zinscenované podporenie policajného zásahu. Celá Filozofická fakulta **UPJŠ** sa stretla v aule a prodekan pre ideologickú činnosť nám chcel dať odsúhlasiť uznesenie. Niektorí komunistickí profesori na nás tlačili, že to musíme odsúhlasiť, lebo my mladí nevieme, čo je demonštrácia. Vraveli, že demonštrácia je, keď sa hádzu dlažobné kocky a rozbíjajú výklady. No niekto spomedzi študentov vykrikol, že sú medzi nami takí, čo na pražskej demonštrácii boli, tak nech hovoria oni. Hlavou mi preblesklo, či sa priznať, že som tam bol. Medzitým vystúpil jeden študent, ktorý bol aj v Prahe, no ten sa iba postavil pred pultík a rozplakal sa. To sa už na mňa upieralo viacero pohľadov, tak som si povedal, že v záujme spravodlivosti a objektivity pôjdem a svoje zážitky som prítomným podrobne vyrozprával. Po mojom vystúpení sa priebeh schôdze zvrátil. O hodinu neskôr vznikol štrajkový výbor.

Prečo to tak dlho trvalo? Akoby sa východ pripojil posledný.

- Nebol internet, správy to zamlčovali. Skôr sme sa všetko dozvedali od kamarátov z iných miest. Ešte nejaký týždeň sa to v Prešove rozbiehalo. Začalo sa to na vysokej škole a neskôr chodili študenti agitovať do dedín, do miest. Dostali sa von záznamy z pražského policajného zásahu a to sa ako dôkaz brutality režimu premietalo.

Chodili ste aj vy agitovať?

- Nie, ja som denne hodiny vysielal v internátnom rozhlasovom štúdiu. Hlásili sme, čo sa bude diať, kde budú zhromaždenia, pozývali sme do štúdia sympatizujúcich profesorov. Zbadali sme, že nenápadne nám tam posedáva nejaký pán, šepkalo sa, že to je eštabák, ktorý sleduje, čo sa hovorí do rádia.

Už vás nikto nechcel zastaviť? Plynilo to smerovalo k zmene? Nemali ste obavy, že to stále nemusí dopadnúť dobre?

- Ešte stále sa nevedelo, či to smeruje k zmene. Dokonca psychologička, ktorá nás učila, mi vtedy povedala: „Milan, keby sa dakto pýtal, že prečo ste boli na demonštrácii, pošlite ho za mnou. Ja mu vysvetlím, že zo psychologického hľadiska vás to nejako vzrušovalo. Ste mladý a keď ste už boli v Prahe, tak ste chceli ísť na demonštráciu.“ Okrem toho, na internáte ma hľadal jeden eštabák, o ktorom som nevedel, že je eštabák. Nechal mi odkaz, že nech sa prídem porozprávať, lebo jeho veľmi zaujíma, čo sa dialo v Prahe. Napokon sme sa nikdy nestretli.

Stretli ste sa vy osobne s eštabáckymi praktikami?

- Nie. Iba tento jeden pokus bol, no a, samozrejme, aj ten pán z rádia.

Po novembri nastali personálne čistky?

- To bolo veľmi nepríjemné. Dostal som sa do akademického senátu. Rušila sa katedra marxizmu-leninizmu a vedeckého ateizmu a to bolo strašné. Jeden pán, ktorý ma učil, ma prosil: „Nechajte ma na škole, ja mám len dva roky do dôchodku, mňa už nikde nezamestnajú, ja som nikdy nekradol, mám jednu škodovku, potrebujem ešte deti zabezpečiť.“

Prevracali sa kabáty veľmi rýchlo?

- To bol prípad od prípadu. Niektorí už o pár týždňov písali svetová socialistická sústava do úvodzoviek. Niektorí popierali: „Ja som bola proti tomu, aby študenti chodili do kostola? Ja som to práve podporovala!“ Ale boli aj profesori, ktorí zrazu rozkvitli. Začali sa uplatňovať. Vracali sa aj rehabilitovaní profesori do vyučovania. Znovu som sa divil, keď Václava Havla zvolili za prezidenta jednohlasne tí istí komunistickí poslanci, čo boli v socialistickom parlamente.

Dlho sa menilo vnímanie ľudí? Predsa sa dlhé roky žilo v realite, kde sa nedalo veriť úplne každému.

- Mne sa tak javilo, že nová realita nastúpila pomerne rýchlo, myslím, že to bola otázka pár mesiacov.

Robíte potulky mestom Košice, spomínate rôzne obdobia našich dejín, ako ľudia reagujú, keď sa hovorí o socializme?

- Keď som robil potulku na tému Socialistické Košice, prišla za mnou na konci jedna pani a vraví mi: „Pán Kolcun, bolo to pekné, len sa mi zdá, že ste sa trochu tomu socializmu posmievali a pritom nebolo všetko zlé. A onedlho prišla aj druhá pani, ktorá tú prvú nepočula, a tá mi zas vraví: „Pán Kolcun, páčilo sa mi to, len myslím, že ste tomu socializmu trochu nadžžali. A pritom to bola ťažká doba.“

Pol roka som žil na Kube, tam sa mi veľmi páčilo, že na zmenu idú postupne a premýšľavejšie, reformu za reformou. Najprv obnovenie malého a stredného podnikania, obnovenie zahraničných investícií. Nešli do toho zbrklo, ale ponechali niečo aj zo socializmu. Napríklad tu sa veľa vecí veľmi rýchlo odstránilo. Existoval zákon, ktorý určoval, že keď sa stavia niečo pre verejnosť, dajme tomu poliklinika alebo sídlisko, jedno až štyri percentá z investície ide na umelecké diela. Preto má Terasa plno sôch a na každej poliklinike vo vestibule je niečo pekné a nadčasové. To bol vynikajúci nápad, myslím, že v Holandsku je to tak stále. Tak takýto zákon mohol platiť doteraz.

Čo vám ešte chýba z tej doby?

- Zdá sa mi, že potraviny boli kvalitnejšie, síce menší výber, ale kvalitnejšie. Niektoré podniky sa sprivatizovali bezhlavo. Nad jazerom sme mali pekárňu, obrovský mlyn, mäsokombinát, na Žriedlovej bol pivovar, Košice mali mliekareň, tak uvažujem, či nebolo strategicky dobré to ponechať. Takisto nebolo toľko drog a tak dostupné. A pravda bola ľahšie nájateľná. Teraz, keď niečo vygooglíme, nevieme, či je najbližšie pravde 34. odkaz alebo 512... Akoby už bolo toľko tisíc právd. Dnes aj na otázku, či je zdravé piť kávu, nájdete tisíce odkazov, že áno a tisíce odkazov, že nie.

A tiež je mi ľúto niektorých stavieb, ktoré sa v Košiciach nestihli postaviť. Napríklad na KVP mal vzniknúť mimoúrovňový prieťah ponad cestu, pod Moskovskou triedou Ústav experimentálnej fyziky SAV. Takmer sa začala stavať moderná budova divadla oproti Hlavnej pošte. Po revolúcii sa stavali prevažne obchodné domy. Ale našťastie aj kostoly. Námestie osloboditeľov sa malo dostavať. Na druhej strane, keby prišla revolúcia neskôr, tak sa zbúra Vrátna ulica, časť Roosveltovej. Revolúcia prišla aj skoro, aj neskoro.

Keď vyšli ľudia do ulíc po smrti Jána a Martiny, nemali ste na chvíľu pocit, že príde ďalšia veľká zmena?

- Na chvíľku. Ale, podľa mňa, už to nebolo také silné a jednotné prežívanie ako v novembri 1989.

Z novembrových udalostí má Milan Kolcun len jednu fotografiu.

ZDROJ: ARCHÍV M.K.

Autor: MONIKA ALMÁŠIOVÁ

Študoval u profesora Hložníka, no návrat z hlavného mesta do Košíc nikdy neofutoval. Zomrel výtvarník Tibor Gáll

19. 11. 2021, Zdroj: **Košický večer**, Strana: 8, Vydavateľ: **Petít Press**, Autor: **Tatiana Snitková**, Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa**

Šafárika v Košiciach. Kľúčové slová: **UPJŠ**

Dosah: 203 116 GRP: 4,51 OTS: 0,05 AVE: 1299 Eur

O VŠESTRANNOSTI VÝTVARNÍKA SVEDČÍ AJ ROZMANITOSŤ ARTEFAKTOV, KTORÉ POČAS ŽIVOTA VYTVORIL A TVORBA TOHTO KOŠICKÉHO MAJSTRA BOLA SKUTOČNE PESTRÁ

Vo veku 91 rokov zomrel v sobotu 13. novembra významný košický umelec, akademický maliar a grafik Tibor Gáll. Umelca si chceme pripomenúť archívnym článkom, ktorý sme v jeho ateliéri pripravili, a v Košickom Večeri uverejnili, na konci minulého roka, pri príležitosti jeho významného životného jubilea.

KOŠICE. V auguste oslávil výtvarník Tibor Gáll deväťdesiat rokov, no tvorby sa nevzdáva.

Do ateliéru si to zamieri každý deň. A keďže z bytu na 3. poschodí to má doň 15 schodov, naplnia aj radu lekárov, podľa ktorých sa má dostatočne pohybovať.

„Táto skutočnosť, táto moja pracovná aktivita, mi v značnej miere pomáha pri mojich myšlienkových aj zdravotných pochodoch. V mojom veku tieto veci môžu pôsobiť buď škodlivo, alebo, ako v mojom prípade, veľmi blahodarne. Keby som toto nerobil, bolo by to veľmi zlé,“ vyznáva sa maliar.

Zdolať tých pätnásť schodov preňho nie je maličkosť. Už po nich nevybehne tak, ako pred vyše šesťdesiatimi rokmi, keď dostal najprv ateliér a krátko nato aj byt pod ním.

Do ateliéru teraz v zime chodí dopoludnia na dve – tri hodiny, popoludní pracuje zo dve hodiny. Keďže rád tvorí za denného svetla, tieto pochmúrne zimné dni považuje za svojho psychického nepriateľa. Ale nechce zaháľať, a tak pri umelom svetle viac číta alebo si pripravuje grafiku, robí veci, ku ktorým denné svetlo tak nepotrebuje.

A vysvetľuje, prečo má v druhej časti ateliéru, v tej, kde tvorí, momentálne neporiadok.

„V lete som tu do večera a maľujem, kým mi to denné svetlo dovolí. Teraz mám na štafliach obraz, ktorý maľujem cez deň a keď sa vrátim popoludní, dávam si do poriadku staré archívy.“

O tom, že sa rodák z Košíc po skončení štúdií na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave vrátil na východ, rozhodla aj taká prozaická vec. V hlavnom meste so snahou získať priestory na tvorbu neuspel. A napokon vrátil sa ho primali aj úzke rodinné väzby.

Nikdy to neofutoval, aj keď umelecké zázemie v Bratislave bolo oveľa prajnejšie. Na druhej strane sa do Košíc či Prešova vrátili len sochári Ján Máthé a František Patočka.

Príchod v tom čase jediného maliara, absolventa vysokej školy, na východe vítali. A jemu sa otvorili široké možnosti. Práce sa mu za krátky čas nakopilo toľko, že sa o ňu delil s kolegom.

Navyše v Prešove, na vtedajšej Filozofickej fakulte **UPJŠ**, zakladali katedru výtvarnej výchovy a známy maliar, ktorý tým bol poverený, Jozef Bendík, ako jedného z prvých oslovil aj Tibora Gállu.

Na 38 rokov tak spojil umeleckú tvorbu so vzdelávaním budúcich učiteľov výtvarnej výchovy či umelcov.

Košičania grafike neholdovali

„Keď som prišiel do Košíc v roku 1956, priateľské vzťahy medzi umelcami veľmi nepanovali. Skôr prevládala umelecká i ľudská rivalita. Ja som tu mal dvoch – troch kamarátov. Veľmi dobre som si rozumel s Ľudovítom Feldom, Lajči-báčim, ako som ho volal. Bol nesmierne vzdelaný a sčítaný. Prvú monumentálnu prácu, ktorú som robil v Košiciach, som robil s ním u Vojtecha Löfflera na Kmeťovej ulici. Aj s ním som sa, napriek vekovému rozdielu, veľmi skamarátil. A bol tu ešte maliar, ktorý mal mníchovskú školu – Gejza Kieselbach, maľoval samé zvieratá,“ zaspomínal si Tibor Gáll na ľudí, s ktorými po návrate do Košíc udržiaval priateľské kontakty a ktorí ho ovplyvnili.

Tibor Gáll študoval na vysokej škole u profesora Vincenta Hložníka a, ako hovorí, dokonale si osvojil všetky grafické techniky. No po príchode do Košíc s nimi veľmi neuspel.

„Pokúšal som sa vystavovať a predávať grafické diela. No pre Košičanov grafika nebola zaujímavá. Sem-tam som sa prezentoval akvarelom, temperovou maľbou, nejakým zátiším, ktoré sa podarilo predať. Tak som začal maľovať. Prvú samostatnú výstavu som mal v roku 1962 vo vtedajšej predajni Dielo. Boli to samé pastely – krajiny, zátišia, nejaké akty. Potom som sa venoval maľbe a ukázalo sa, že to ľudí i kritikov viac zaujímalo,“ spomína si umelec. A dopĺňa: „Ľudia si vtedy mysleli, že obraz je len to, čo je namaľované na plátne. A niektorí ešte žiadali, aby bol v zlatom drevenom ráme.“

Zo školy si priniesol aj pedantnosť

Počas štúdia spoznal Tibor Gáll prácu viacerých renomovaných pedagógov – umelcov, okrem Vincenta Hložníka aj Oresta Dubaya, Dezidera Millyho a ďalších.

„Jednoznačne pre nich na prvom mieste bola práca. Na jednej myšlienke robili nie niekoľko hodín, ale niekedy aj celé týždne. A tu som po príchode v 50. rokoch zažil ľudí, pre ktorých umenie bolo tovarom. Ráno odišiel s plátnom, namaľoval krajinu, popoludní to dal do ramárne, na druhý deň to bolo hotové a tretí deň predával. Toto som nikdy nevedel robiť a, pravdupovediac, ani mi to nevyhovuje,“ zdôveril sa umelec.

Pozornému sledovateľovi neujde, že je stále pedantný a doslova sa hrá s každým ťahom štetca. Málokedy dnes vidíte v rukách výtvarníka napríklad maľstok.

„Je to nástroj, jednoduchá pomôcka, ktorá pomáha výtvarníkovi, keď chce namaľovať detail a nechce sa dotknúť obrazu,“ vysvetľuje Tibor Gáll, zatiaľ čo pracuje na maľbe s predbežným názvom Posledná jeseň. V ľavej ruke krížom cez obraz drží tyčku, zakončenú vypchatou guľou a pri maľovaní detailov padajúceho lístia si o ňu opiera pravú ruku.

Ako z Tisíc a jednej noci

Aj keď prešlo veľa času, na pobyt v strednej Ázii v roku 1964 má Tibor Gáll stále živé spomienky. Dostal sa tam ako najmladší z päťice českých a slovenských výtvarníkov. „Videli sme Taškent, Bucharu, Samarkand. A päť týždňov sme trávili maľovaním a kreslením v týchto zaujímavých mestách. Pre Stredoeurópana bola návšteva Orientu niečím výnimočným, bolo to ako z rozprávky Tisíc a jedna noc. Zažili sme aj zber bavlny, čo bol hlavný zdroj príjmu. Nás čakala jediná povinnosť – pripraviť reprezentatívnu výstavu z diel, ktoré tam vznikli. Premiéru mala o rok v Prahe na Václavskom námestí, kde ju otváral predseda vlády Jozef Lenárt. Reprízy potom boli vo viacerých slovenských mestách.“

Tibor Gáll sa môže pochváliť účasťou na mnohých ďalších kolektívnych výstavách. Prvý raz sa predstavil v roku 1955 na VII. krajskej výstave. A tých samostatných mal viac ako 30. Päť najväčších sa viazalo k jeho životným jubileám a pripravila ich Východoslovenská galéria v Košiciach.

„Nesúhlasím s improvizáciou“

Tibor Gáll ale neostal len pri grafike, kresbe či maľbe.

Svoj „repertoár“ rozšíril aj o knižnú ilustráciu, artprotisy (textilné koláže), gobelíny, mozaiky. Len vďaka tejto širokej palete techník dokázal pretlmočiť divákovi všetky svoje sny a predstavy.

„Svoje veci zakladám na myšlienkových pochodoch. Mám ten názor, že obraz nie je obrazom, keď je len farebný, ale až vtedy, keď má aj nejaký myšlienkový náboj. A ten treba obuť do takého tvaru, aby nielen autor, ale aj divák pochopil, o čo ide. Od začiatku nesúhlasím s improvizáciou, nesúhlasím s náhodou. Keď chcete vyjadriť nejakú myšlienku, musíte vedieť obsah tej myšlienky. A vo svojej tvorivej aktivite musíte pokračovať tak, aby ten myšlienkový pochod dal výsledok, aký potrebujete, aby ste robili to, čo vy chcete, čo ste si vy vysnívali, nie čo chce štetec alebo plátno. Nejde len o to, aby to bolo pekné farebné. Ak niekto chce od obrazu len aby rozfarbil stenu, je to podľa mňa veľmi málo. Pokiaľ akékoľvek umelecké dielo nemá myšlienku, nemôže byť umeleckým dielom. Žiadna improvizácia, ale vedomá a cieľavedomá činnosť,“ rozvíja Tibor Gáll svoje úvahy o umení.

O všestrannosti výtvarníka svedčí aj rozmanitosť artefaktov, ktoré počas života vytvoril.

S hrdosťou vymenoval: „Urobil som šesť veľkých mozaík zo štiepaného kameňa, ďalšiu z okruhliakov, veľkú drevenú intarziu s rozmermi 5 x 3,5 metra, dva kovové reliéfy, klasické gobelíny a asi 70 artprotisov.“ A, samozrejme, nespočetné množstvo grafík, kresieb, maľieb i knižných ilustrácií.

Gobelín sa povaloval na stanici

Manufaktúra na výrobu artprotisov bola vo Valašskom Meziříčí.

Tam chodili umelci s návrhmi a zamestnanci im ich zrealizovali. Tibor Gáll sa považuje za pedanta a keďže práci na artprotisoch prišiel na chuť, rozhodol sa od návrhu až po konečnú realizáciu urobiť si všetko sám. Jeden sedem metrový má aj v Dome kultúry v Medzeve. Pri práci na jednom z väčších gobelínov sa mu prihodila udalosť, ktorá ním v tej chvíli otriasla. Dnes už o nej rozpráva so smiechom.

„Robili na ňom dve ženy. Keď bolo dielo hotové, zavolali mi, že si poň môžem prísť. Vybrali sme sa aj s manželkou. Nechcelo sa mi ísť autom, tak sme šli rýchlikom. Hotový gobelín mi zabalili a naložili do batožinového vozňa. Krátko pred polnocou sme dorazili do Košíc. Batožinový vozeň bol vpred. Kým sme prišli zo zadnej časti vlaku, už tam nik nebol, všade tma, všetko zavreté. Len môj gobelín sa povaloval na zemi na nástupisku. Mal som šťastie, že sa to stalo v lete, že nepršalo a nehodili to do blata. Až som dostal vyrážky, lebo

som si uvedomil, že ten gobelín mal hodnotu 250-tisíc korún.“

Najväčšia mozaika mala 11 metrov

Najväčšiu mozaiku vytvoril Tibor Gáll pre Slovenské magnezitové závody.

Z kameňolomu v Leviciach si doviezol do troch štvrtín zaplnené nákladné auto odrezkov z mramoru, z ktorého robili obkladačky. Aj sám z neho štiepal dvojcentimetrové kocky, ktoré musel roztriediť podľa farby a štruktúry.

Až potom sa mohol pustiť do práce na mozaike, ktorá mala extrémne rozmery – 11 x 2,10 metra. Na stenu predkreslil päť figúr a celý rad rôznych symbolov, ktoré pripomínali prácu magnezitárov. Denne, takmer bez víkendov, na mozaike pracoval trištvrte roka.

Pred blížiacim sa stým výročím fabriky ponúkli Tiborovi Gállovi aj ďalšie práce – drevený reliéf, veľký ručne viazaný gobelín a menší gobelín do pracovne generálneho riaditeľa.

„Uvedomoval som si, že všetky tieto práce nestihnem. A tak som si vyžiadal súhlas a ponúkol som časť prác vynikajúcemu monumentalistovi, maliarovi a grafikovi zo Žiliny, Ferovi Kráľovi,“ spomína si umelec.

Inšpiruje ho hudba

Keď sa rozhliadnete po ateliéri Tibora Gálla, nemôžete si nevšimnúť množstvo obrazov s témou hudby. K nej mal blízko od malička. Otec hral dlhé roky na klarinete v dychovke.

„Keď som dorástol, rozhodol sa tiež ma zasvätiť do hry na tomto nástroji. Kúpil mi klarinet, naučil som sa hrať a spolu sme hrali v jednej dychovke. Aj dnes mám k hudbe blízko, ale venujem sa skôr tej vážnej. Prednosť dávam najmä skladbám s klarinetom,“ prezrádza Tibor Gáll. Tento nástroj možno objaviť aj na viacerých jeho obrazoch.

Vážna hudba znie z ateliéru vždy, keď sa výtvarník chopí štetca. Ešte donedávna bolo odtiaľ často počuť skladbu Rekviem. Výtvarníkov obdiv totiž patrí aj jej autorovi Giuseppe Verdiemu.

„Práve táto skladba bola inšpiráciou pre môj obraz. Má byť poklonou pred majstrovským umením Verdiho. Rekviem ako rozlúčka a príchod smrti, poklona pred umením, smútok ľudí. Toto som sa pokúsil vyjadriť jednak tvaroslovnou kompozíciou, ale aj farebnosťou, ktorá má za úlohu navodiť atmosféru smútku, pohrebu a žiaľu ľudí,“ vysvetľuje svoje pohnútky pri tvorbe nedávno dokončeného diela.

Svoj obdiv vyjadril aj ďalším hudobným veľikánom – Karlovi Maria von Weberovi, Fryderykovi Chopinovi a iným. Presvedčiť sa o tom mohli aj návštevníci dvoch výstav práve s touto tematikou.

Zapáliť plameň lásky k umeniu

76 semestrov je ohromujúce, ba priam neuveriteľné číslo, ale presne toľko času venoval budúcim učiteľom výtvarnej výchovy alebo budúcim kolegom – umelcom počas ich štúdiá na Univerzite Pavla Jozefa Šafárika.

Priznáva, že keď videl výsledky svojej práce, bavilo ho to.

„Asi po dvoch – troch mesiacoch po tom, ako som začal učiť, som prišiel na to, že talent študenta nenaučím, buď ho má alebo nie. Môžem ho naučiť milovať umenie, môžem ho naučiť remeslo, môžem uňho zapáliť plameň lásky k umeniu. Keď sa mi to darilo, tak ma to aj bavilo. Považoval som to za poslanie. A musím sa priznať, že po čase som zistil, že nielen ja ako učiteľ im dávam, ale ich mladosť, ich spôsob myslenia, spätne pôsobili aj na mňa. Keď ja podniknem študenta k tomu, aby miloval tú prácu, aby rozdával krásu a vychovával ďalších ľudí, ktorí budú pokračovať v láske ku kráse, to má nejakú cenu,“ zveruje sa umelec.

Čeť jeho pamiatke.

DESIATKY VÝSTAV

■ Po úspešnom absolvovaní grafickej špeciálnej školy Vincenta Hložníka na bratislavskej Vysokej škole výtvarných umení sa definitívne usadil v rodných Košiciach v roku 1956. ■ Spočiatku sa venoval najmä grafickej tvorbe. V rokoch 1961 – 1999 pôsobil ako pedagóg na Katedre výtvarnej výchovy Filozofickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Prešove. Od roku 1964 sa začal významnejšie venovať maliarstvu.

■ V začiatkoch svojho pôsobenia sa intenzívne venoval knižnej ilustrácii. Je autorom monumentálno-dekoratívnych diel vytvorených rôznymi technikami, z ktorých sú najviac významné farebnou kvalitou artprotisy. ■ Prvú výstavu mal v roku 1955 na VII. krajskej výstave. Samostatne predstavil výsledky svojej práce na zhruba 30 výstavách.

KOŠICE SPOMÍNajú NA MAJSTRA

■ „Gáľovo maliarstvo bolo lyrickým zhmotňovaním snov a vízií,“ uctila si umelca Východoslovenská galéria v Košiciach, v ktorej zbierke je jeho tvorba početne zastúpená. Posledné roky sa pri tvorivej činnosti nechával inšpirovať vážnou hudbou, ktorá ho fascinovala. V roku 2015 prezentoval Tibor Gáľ súborné dielo na výstave s názvom Nedosnívané sny, ktorá bola zároveň jeho poslednou výstavou vo Východoslovenskej galérii. Obsahovala súbor 200 diel. „Odišiel majster Tibor Gáľ, umelec s nesmiernym talentom a ešte väčším srdcom. Ateliér považoval za svoje kráľovstvo a i napriek pokročilému veku sa snažil tvoriť denne a čo najviac. Práve tam sa cítil byť najmenej zraniteľný, najviac v bezpečí a šťastný, že môže robiť to, čo má rád,“ vzdalo výtvarníkovi hold i staromestské Múzeum Vojtecha Löfflera.

(red)

Košický výtvarník pri tvorbe.

FOTO: TATIANA SNITKOVÁ Obraz Rekviem vznikol ako pocta G. Verdimu.

FOTO: TATIANA SNITKOVÁ Svoje skúsenosti odovzdával ďalej desiatkam študentov.

FOTO: JUDITA ČERMÁKOVÁ Aj pri obraze Posledná jeseň si pomáhal malštokom.

FOTO: TATIANA SNITKOVÁ Tibor Gáľ vyštudoval grafiku u Vincenta Hložníka. FOTO: ARCHÍV T.G. FOTO: TATIANA SNITKOVÁ

Ideový návrh na gobelín Plamene života (205 x 408 cm).

Autor: TATIANA SNITKOVÁ

Sudca Mazák: Náš justičný systém nepatrí do 21. storočia [🔗](#)

📅 18. 11. 2021, 9:32, Zdroj: domov.sme.sk [🔗](#), Vydavateľ: Petit Press, Autor: Zuzana Kovačič Hanzelová, Šimona Tomková, Sentiment: Ambivalentný, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: UPJŠ
Dosah: 208 548 GRP: 4,63 OTS: 0,05 AVE: 1708 Eur

Fico svojou politikou ukazuje, že je v koncoch, hovorí predseda Súdnej rady Ján Mazák.

BRATISLAVA. Kritizoval generálneho prokurátora Maroša Žilinku za využitie paragrafu 363 a spokojný nie je ani so súdnou mapou ministerky spravodlivosti Márie Kolíkovej (klub SaS).

Predseda Súdnej rady JÁN MAZÁK hovorí aj o problémoch v súčasnej slovenskej justícii.

Ján Mazák pracoval ako štátny tajomník ministerstva spravodlivosti aj ako predseda Ústavného súdu, na európskej úrovni bol generálnym advokátom Súdneho dvora Európskych spoločností a v súčasnosti je členom výberovej komisie na účely zriadenia Európskej prokuratúry, okrem toho je od roku 2004 profesorom na Právnickej fakulte **UPJŠ** v Košiciach a zastáva aj pozíciu predsedu Súdnej rady Slovenskej republiky.

Naposledy sme sa rozprávali, keď ste nastúpili do funkcie predsedu Súdnej rady. Vtedy, nadnesene povedané, boli zatknutí iba sudcovia. Dnes sú na tom podobne aj policajné špičky, šéf finančnej správy či špeciálny prokurátor Dušan Kováčik. Je to dnes horšie, ako sme si pred rokom mysleli?

Proces jednoducho prirodzene pokračuje. Odkryli sa nové zločiny a prebiehali trestné stíhania. Postupne sa zbavujeme tých, ktorí nie sú hodní nosiť talár či uniformu.

Ako vnímate takzvanú vojnu v polícii? V odôvodneniach prepustenia vyšetrovateľov z väzby sa hovorí o ovplyvňovaniach Slovenskou informačnou službou (SIS) a inšpekciou. Čo by ste povedali občanom, ktorí sa v situácii už strácajú?

Obyčajnému občanovi by som odkázal, aby sa tým veľmi netrápil, keďže ide o sofistikovanú činnosť vo vnútorných štruktúrach, do ktorých nemôže vidieť.

Ani odborník ako ja, ktorý sa celý život pohybuje v justícii, presne nevie, kde došlo k porušeniam zákona. Odporúčam spoľahnúť sa na kompetentné orgány, ktoré to musia vyšetriť. Je to povinnosť štátu.

Súvisiaci článok Súvisiaci článok Otázne prepisy odposluchov. Prepustenie ľudí z NAKA potvrdzuje pochybnosti Čítajte

Veríte, že sa nakoniec dozvieme pravdu? Práve sa totiž rozprávame o tom, že časť systému bola úplne skazená.

Proces komplikuje nedostatok kvalifikovaných profesionálov a ľudia v justícii aj v polícii, ktorí sú stále zviazaní bývalým vládam. Avšak, nemáme inú možnosť, než sa nedať znechutiť a pokračovať napriek komplikáciám.

Veľkou bolo napríklad vzatie vyšetrovateľov Národnej kriminálnej agentúry (NAKA) do väzby. Krajský súd v Bratislave nakoniec rozhodol, že neexistujú dôvody na ich obvinenie. Zvládli sme to.

Ste rešpektovaný ústavný právnik. Ako sa pozeráte na spor medzi prezidentkou Zuzanou Čaputovou a Robertom Ficom (Smer). Posiela jej predbežné otázky, ktoré by mohli zaznieť v referende, a to, že sa obrátila na Ústavný súd, nazýva sabotážou referenda.

((piano))

Poslanec Fico sa snaží o politické chytráctvo. Prezidentka však reaguje veľmi adekvátne a aj keď niektorí jej posledné vyjadrenia hodnotili ako ostré, vzhľadom na provokáciu, s ktorou sa stretla, mohli byť aj ostrejšie.

Fico zabudol, že ide o hlavu štátu, keď jej poslal návrh dvoch referendových otázok a žiadal od nej vyjadrenie. Ide o nešikovný pokus na niečom ju nachytať.

To už ani nevravím o poslancovi Ľubošovi Blahovi (Smer). Svojimi vyjadreniami na adresu prezidentky prerazil politické dno. Ich spôsob politiky ukazuje, že sú v koncoch.

Pred rokom ste podali disciplinárku na sudcu Michala Trubana za jeho rozhodovanie vo veci väzby obvineného Norberta Bödöra. Nehýbe sa to pre kreovanie správneho súdu, ktorý má mať na starosti disciplinárky?

Príčiny sú dve. Keď sme to s predsedom špecializovaného súdu Jánom Hrubalom podávali, celé disciplinárne súdnictvo trpelo nedostatkom sudcov. Nikto nemal záujem obsadiť tieto pozície, preto boli disciplinárne senáty nefunkčné, čo sa nám napriek enormnému úsiliu nepodarilo zmeniť.

Okrem toho chýbal disciplinárny súdny poriadok, ktorý bude účinný od 1. decembra. Potom nám už nič nebude brániť v riešení príslušných vecí. Výsledky však dokáže ovplyvniť iba konkrétny disciplinárny senát.

Truban, ako vtedajší sudca Špecializovaného trestného súdu, odmietol obžalobu Dušana Kováčika a Petra Košča v prípade, kde sú obvinení z korupcie. Vrátil ho do prípravného konania. Dôvodom bolo, že prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry podal obžalobu skôr ako v prípade Kováčika a Košča rozhodol generálny prokurátor podľa paragrafu 363. Budeme vo všetkých konaniach čakať na 363, ako na poslednú šancu pre ľudí dostať sa na slobodu?

Nečítal som uznesenie. To, že generálny prokurátor nerozhodol o podnete na použitie paragrafu 363, však nemôže byť dôvod na odmietnutie obžaloby. Nikto si totiž neuvedomuje, že nejde o návrh na použitie paragrafu, ale iba o obyčajný podnet, o ktorom môže a nemusí rozhodnúť generálny prokurátor.

Obžaloba je ďaleko od toho, čo sa skúma v rámci 363. Tam by sa totiž mali riešiť len začiatky trestného stíhania – či bolo obvinenie dôvodné a či sa trestné stíhanie začalo zákonným spôsobom. Po podaní obžaloby oprávnenie generálneho prokurátora zaniká a nedá sa oživiť.

Súd, ktorý bude rozhodovať o tom, či pán Truban použil paragraf legitímne, by mal brať do úvahy, že ešte sa nikdy nestalo, aby sudca odmietol obžalobu len z toho dôvodu.

“

Fico zabudol, že ide o hlavu štátu, keď jej poslal návrh dvoch referendumových otázok a žiadal od nej vyjadrenie. Ide o nešikovný pokus na niečom ju nachytať.

”

Ján Mazák, predseda Súdnej rady

Na Súdnej rade ste chceli presadiť stanovisko, ktoré bolo kritické k použitiu paragrafu 363 generálnym prokurátorom Žilinkom pri prepustení Vladimíra Pčolinského na slobodu. Písali ste o spornom rozhodnutí, ktoré zasiahlo do legitimity rozhodovania nezávislých trestných súdov. Prečo ho Súdna rada neprijala?

Nehlasovali sme o tom, no vznikla diskusia a stanovisko bolo následne znovu predložené. Asi 30 rokov sa zaoberám ústavným súdnictvom a právom. Päť rokov som šéfoval trestnému súdnictvu na druhom najväčšom súde v Československej republike.

Môj postoj teda vyplýval z čistého profesionálneho záujmu. Chcel som vedieť, z akých dôvodov použil generálny prokurátor prvýkrát v histórii paragraf 363 tak, že týmto rozhodnutím negoval právne názory troch senátov Najvyššieho súdu. Nahradil ich vlastným názorom a rozhodol, že konkrétni obvinení opustia brány väzby. Vznikla teda ústavná otázka – môže generálny prokurátor, ktorý je orgánom výkonnej moci, nahrádzať právne názory súdov? Nemôže.

Na tomto zasadnutí Súdnej rady však zaznelo, že generálny prokurátor nie je orgánom výkonnej moci. Avšak Ústavný súd, celá doktrína ústavného práva i špičkoví odborníci tvrdia opak.

Aj Európska prokuratúra predsa patrí do výkonnej moci. Podobne to funguje v Poľsku či v Česku. Prečo by to malo byť u nás inak? Ukazuje sa, že tento problém presahuje do legitimity rozhodovania súdov.

Môže byť podľa vás spôsob, akým si Žilinka vykladá paragraf 363, protiústavný?

Áno, doslova a do písmena. Pred týmto kritickým rozhodnutím senát Najvyššieho súdu konštatoval, že z posúdenia materiálnych podmienok väzby na základe doteraz zabezpečených dôkazov a z názoru Najvyššieho súdu vyplýva, že boli spáchané skutky, pre ktoré bolo začaté trestné stíhanie. Nepochybne majú znaky trestných činov a sú dôvody na podozrenie, že ich spáchal obvinený.

O päť dní neskôr generálny prokurátor bez komentára prijal iný záver. Nemôže byť v súlade s ústavou, že orgán výkonnej moci revidoval súdne rozhodnutia niekoľko dní po ich zaznení.

Je možné, že by to Ústavný súd vyriešil?

To je práve problém. Proti rozhodnutiu generálneho prokurátora podľa paragrafu 363 nie je prípustný žiadny opravný prostriedok. Dalo sa mu brániť, ak by stanovisko zaujalo trestnoprávne kolégium Najvyššieho súdu, no neurobili to. Takisto sme mohli, ako som navrhol, prijať stanovisko, ktorým by sme poukázali na vážny ústavný problém.

Toto sa podobá na kauzu Čentéš. Situácia, keď prezident Gašparovič odmietol vymenovať kandidáta na generálneho prokurátora Jozefa Čentéša, má takmer tú istú dimenziu ako použitie paragrafu 363 v rozpore s názorom troch senátov Najvyššieho súdu.

Ako z toho von? Musia to zmeniť politici?

Iná možnosť než legislatívne opatrenie nie je.

Som členom výberovej komisie pre Európsku prokuratúru. Preštudovali sme 22 systémov prokuratúr štátov Únie, no v žiadnom okrem nášho nemá jeden človek možnosť negovať účinky rozhodnutí súdov.

“

Ak niekoho podporí strana Smer-SD, vzbudzuje to podozrenie.

”

Ján Mazák, predseda Súdnej rady

Žilinka tvrdí, že ak by mu túto kompetenciu zobrali, bude len štatistom na Generálnej prokuratúre.

S tým nemôžem súhlasiť. Pána Žilinku považujem za veľmi vzdelaného a skúseného človeka. Iste vie, že v zákone je množstvo razantných a silných kompetencií generálneho prokurátora, ktoré dostatočne zamestnajú každého človeka na tomto poste.

Juraj Šeliga (Za ľudí) hovorí, že voľba Žilinku bola najväčším omylom. Ministerka Kolíková je zdržanlivejšia a tvrdí, že prišiel so silným životným príbehom, Marian Kočner si objednal jeho vraždu, a teda chce veriť, že toto je len dočasná epizóda. Ako to vnímate vy?

Keďže som nepoznal životný príbeh pána Žilinku, vnímal som ho iba na základe hodnotení. Hovorili o ňom, že je odvážny a statočný prokurátor. Prejavoval sa tak aj pri prezentácii.

Sám som mu gratuloval a vyjadril očakávania, že zmenou na tomto poste dostane Generálna prokuratúra nový punc kvality a morálny rozmer. Síce som vnímal kriticky jeho styky s pánom Michalom Gučíkom, no nepoznal som žiadne skutky, pre ktoré by mal byť diskvalifikovaný.

Teraz to vnímam trochu inak. Najmä po vypočutí si známej nahrávky z poľovnickej chaty, kde zaznie, že pán Žilinka s nimi opatrne a sprostredkovane komunikuje. Avšak, nemusí to byť pravda.

V čase voľby sme nepoznali fakty, ktoré by mali podlomiť jeho kandidatúru. Na druhej strane však kandidovali aj rovnako zdatní ľudia, možno menej poznačení pochybnými vzťahmi.

Konečné rozhodnutie je vždy politické. Napriek tomu ma zarazilo, že získal toľko hlasov. Ak totiž niekoho podporí strana Smer-SD, vzbudzuje to v našich kruhoch pozornosť.

Súvisiaci článok Súvisiaci článok Kolíková: Žilinka si poškodil, ale má silný životný príbeh Čítajte

Máme nových šéfov Ústavného aj Najvyššieho súdu. Ivan Fiačan a Ján Šikuta však na verejnosti zásadnejšie nevystupujú, nevyjadrujú sa pri sporoch, akým je napríklad paragraf 363. Nie je to symptóm Slovenskej republiky, že do vážnych funkcií sa výrazné reformné osoby nikdy nedostanú?

Oboch pánov si veľmi vážim a mám k nim aj pozitívny osobný vzťah. Preto sa mi ťažko hodnotí, ako by sa mali správať v riadiacich pozíciách dvoch najvýznamnejších súdov tejto krajiny. Je to na nich.

Asi by však bolo vhodnejšie občas sa v závažných situáciách, ktoré sme spomínali, prejaviť. Aj keby zaujali neutrálne stanovisko a vysvetlili prečo, bolo by to lepšie než mlčať. Nejaké vyjadrenia síce padli, no boli neoficiálne, a to sa neráta

. Zdržanlivosť v takom zložitom období, v akom dnes žijeme, nie je na mieste. Za iných podmienok by to bolo v poriadku.

Podme ešte k súdnej mape. Postupnými politickými rokovaniami sa z nej stáva akýsi odvar. Je to už tretí návrh a namiesto polovice sa majú zrušiť len štyri sudy. Má reforma zmysel?

Budem vám oponovať. Stále ide o ten istý návrh. Ak maľujete obraz alebo pripravujete počítačový softvér, je pochopiteľné, že jeho prvú verziu potrebujete postupne doladiť. Ministerka spravodlivosti predložila návrh súdnej reformy a nikto nepochybuje, že je potrebná.

Momentálne však nejde o jej prvú, druhú ani tretiu verziu, iba o prirodzené prispôsobovanie politickým a odborným možnostiam. Aktuálne totiž prevádzkujeme nmodernú a ťažkopádnu justičnú sústavu, nehodnú 21. storočia. Máme súdiky s niekoľkými sudcami, množstvo predsedov a podpredsedov. Ak by sa zrealizoval súčasný variant reformy, ušetrili by sme 60 sudcovských miest.

Títo sudcovia by sa uvoľnili z funkcionárskych pozícií a mohli by sa naplno venovať rozhodovacej činnosti. Výrazne by to pomohlo dlhým priedahom, za ktoré platíme milióny eur.

“

Za dva roky justičných priedahov minieme sumu, ktorá by stačila na technické vybavenie 60 súdov.

”

Ján Mazák, predseda Súdnej rady

Je tento tretí návrh lepší ako prvý?

Je to ten istý, no zlepšený návrh. Krajské sudy v Bratislave, Košiciach a Banskej Bystrici by som však určite ponechal. Existujú na to dôvody týkajúce sa histórie, špecializácie či právnej pomoci.

Mali by sme sa vrátiť pred 1. január 1997, keď Vladimír Mečiar veľmi nešťastným spôsobom atomizoval slovenské súdnictvo.

Za zmysluplnú myšlienku považujem reformu mestských súdov v Bratislave a Košiciach. Pomôže to v odstránení zbytočných priedahov. V roku 1990 som krátky čas šéfoval Mestskému súdu v Košiciach. Vtedy sme mali 45 sudcov bez počítačov a zvládli sme to.

Problémom je teda, že naši sudcovia a sudkyne sú nerovnomerne zaťaženi.

Áno.

Nedávno som sa bol pozrieť na Okresnom súde Bratislava I. Sudca má na stole 800 spisov, v iných okresoch za rovnaký plat napríklad 50. Jedným z cieľov reformy je proporcionálne zaťažiť sudcov vytvorením väčších obvodov.

Avšak tí, ktorí pracujú na okresných či mestských súdoch v Bratislave, Košiciach, Banskej Bystrici, Žiline, ale aj v Trnave alebo v Nitre, by si zaslúžili príplatok. Ide totiž o obrovské množstvo vecí a stresu, ktoré veľké mestské aglomerácie prinášajú.

So súdnou reformou nebude každý súhlasiť, ale je nutná, lebo za súčasný justičný systém platíme príliš veľa.

Pýtala som sa vás to aj pred rokom – uvedomujú si sudcovia, v čom tu žijeme, keď väčšina z nich protestuje iba proti veciam, ktoré sa dotýkajú ich vlastného komfortu?

Považujem za prirodzenú vlastnosť človeka chrániť si svoje pohodlie, pracovné prostredie a zvyklosti. Nevieť však pochopiť odmietanie faktov a odstrašujúcich čísel. Bez reformy sa nezbavíme zbytočných priedahov a ak niekto nevie, čo to znamená, nech sa pozrie, že sa pojednávajú na Okresnom súde Bratislava I nariaďujú dva roky dopredu.

Nedávno sa istá advokátka so svojou klientkou prišla hádať na súd, prečo sudkyňa nekoná, keď pojednávajú nariadili na 27. septembra. Bolo to preto, že išlo o rok 2022. Tak vyzerá situácia na veľkých súdoch, a to, čo sa za posledných dvanásť rokov nabalilo, nezmení nič okrem reformy.

Za podobné priedahy sme počas dvoch rokov zaplatili sumu, ktorá by stačila na špičkové IT vybavenie pre 30 súdov. Ak má bratislavský okresný súd na stole tisíc spisov, tak k 980. veci sa dostane o štyri roky. Bude účastník konania radšej cestovať 50 kilometrov alebo čakať 48 mesiacov? Tieto racionálne argumenty však mnohí ľudia odmietajú.

Prebieha debata o členstve pani Mišíkovej v Súdnej rade. Ministerka Kolíková hovorí, že situácia ovplyvňuje, aký kredit majú členovia Súdnej rady v očiach verejnosti. Dodáva, že s ohľadom na zastupovanie obvinených klientov Mišíkovou v korupčných kauzách by bolo pre dôveryhodnosť justície lepšie, keby členovia s takýmto bremenom v rade nesedeli. Mišíková reaguje tým, že v konkrétnych prípadoch nebude prítomná. Stačí to alebo ste na strane Kolíkovej?

Nemienim komentovať pani ministerku, ale musím povedať, že členstvo pani Mišíkovej pridáva Súdnej rade na dôveryhodnosti a dobrej povesti. Z mojej viac ako ročnej skúsenosti vyplýva, že vždy prejavila veľmi pevné názory, mravnosť, etiku a profesionálnu zdatnosť nadobudnutú počas jej takmer 50-ročnej praxe.

Z týchto dôvodov ju považujem za človeka, ktorý jednoznačne patrí do Súdnej rady. Nikdy ma nezaujímal, koho obhajuje, lebo to je jej slobodné advokátske povolanie.

Spomenuli ste Mečiara, ktorý atomizoval náš súdny systém, už sme sa spolu rozprávali aj o Štefanovi Harabinovi a jeho stope, ktorú v justícii zanechal, v stredu je výročie 17. novembra (rozhovor vznikol pred 17. novembrom, pozn.). Je situácia, o ktorej sa spolu práve rozprávame, odkazom troch vymenovaných období?

Nie. Sčasti je to nepochopenie skutočného odkazu novembra '89, sčasti výsledok našej neskúsenosti, keď sme boli príliš nadšení slobodou a slobodnými voľbami. Sústredili sme sa na opätovné zaradenie našej krajiny medzi západoeurópske štáty, kam dnes nepochybne patríme, no zákonmi a predpismi sme predbehli naše myslenie.

To ostalo v minulom režime, umožnilo Mečiarovi vládnuť krajine a Harabinovi správať sa v justícii diktátorsky. Dodnes sú medzi nami sudkyne a sudcovia, ktorí v dobrom spomínajú na čas, keď bol Harabin predsedom Najvyššieho súdu či ministrom spravodlivosti. Užívali si totiž rôzne výhody a neoprávnený kariérny postup.

Novinár Martin Milan Šimečka pri príležitosti výročia 17. novembra uviedol, že aktuálna vojna s políciou či zápas proti korupcii je novodobou revolúciou dnešných mladých ľudí. Vnímate to rovnako? Je to zápas o slobodu podobne ako november '89 pre minulú generáciu?

Slobodu máme garantovanú v ústave. Momentálne ide skôr o to, aby sme dokázali všetky zložky právneho štátu uviesť do života, čo je veľmi ťažká úloha pre políciu, prokuratúru a súdy.

Právny štát pre mnohých ľudí predstavuje cudzí pojem, no v skutočnosti je veľmi konkrétny. Úzko súvisí s tým, čo nazývame spravodlivosť. Teraz by sme teda mali bojovať za to, aby na Slovensku začala vládnuť spravodlivosť pre každého rovnako a zrozumiteľným spôsobom. Doteraz, bohužiaľ, fungovala iba pre "našich ľudí".

Autor: Zuzana Kovačič Hanzelová, Šimona Tomková

Záhřady zaplavil slizovec iberský. Treba zmeniť spravovanie krajiny, vŕaví odborník

18. 11. 2021, 11:53, Zdroj: kosice.korzar.sme.sk, Vydavateľ: Petit Press, Autor: TASR, Sentiment: Negatívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: UPJŠ

Dosah: 39 354 GRP: 0,87 OTS: 0,01 AVE: 1047 Eur

Jeho prirodzených predátorov vyhľáňame.

KOŠICE. Invázia slizovca iberského je ďalším varovaním, že krajina nie je spravovaná takzvaným trvalo udržateľným spôsobom.

Povedal to Andrej Mock z Ústavu biologických a ekologických vied Prírodovedeckej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika (UPJŠ) v Košiciach s tým, že miestom masového výskytu a šírenia je predovšetkým krajina výrazne poznačená činnosťou človeka.

„Ak chceme, aby krajina sama zvládala inváziu slizovca iberského a ďalších nepôvodných rastlín a živočíchov, musíme sa zamyslieť nad revitalizáciou nami obhospodarovanej krajiny,“ uviedol s tým, že v súčasnosti ide o celoeurópsky najväčší problém medzi inváznymi suchozemskými živočíchmi.

Na našom území bol zaznamenaný v 90. rokoch a odvtedy sa rýchlo šíri.

Jeho výskyt podľa neho súvisí aj so zmenou klímy a napomáha tomu i transport pôdy, rastlín s koreňovými balmi či prevoz neočistených hospodárskych plodín.

Požiera náš kaleráb a šalát

Slizovec iberský je škodcom najmä mladých rastlín.

V obľube má hlavne mnohé hospodársky významné rastliny s hladkými listami a stonkami ako šalát, kaleráb či kapusta.

Konzumovať dokáže aj niektoré jedovaté rastliny, napríklad zemiakovú vňať.

„Škody spôsobuje najmä na hospodárskych rastlinách, ktoré sú vysádzané v monokultúrach a šľachtením stratili svoje obranné stratégie (chemické, mechanické) s cieľom získania lepšej chuti, manipulácie, stráviteľnosti pre človeka a domáce zvieratá. To vyhovuje aj slizovcom,“ vysvetlil Mock.

Pripomenul, že v agrárnej a urbanizovanej krajine, kde sa prevažne šíria, je aj málo potenciálnych predátorov, ktoré by ich početnosť mohli regulovať.

„Tieto predátory sme z krajiny vrátane našich záhrad, parkov a polí zlikvidovali alebo vyhnali my sami. Invázia slizovca by mala viesť k opusteniu vžitej predstavy o spravovaní krajiny, tak ako sme boli zvyknutí a tak, ako nám to často vsugerujú farebné katalógy - veľké monokultúry, trávniky na spôsob golfového ihriska, selektívny výber výlučne exotických rastlín, ničenie hmyzu, bezstavovcov, menších stavovcov v okolí bydlísk,“ povedal s tým, že nový prístup musí byť omnoho vyváženejší.

Vajíčka pricestovali v kvetináči

Slizovec iberský u nás kolonizuje predovšetkým nižšie položené územia a vlhšie prostredie.

Na východnom Slovensku sa masovo vyskytuje najmä v poslednom desaťročí. Ide o obojpohlavné jedince.

Mock spresnil, že do pôdy kladú za život 500 vajíčok. Vo vlhkom roku to spôsobí premnoženie, v suchom je šanca, že zo znášky prežije aspoň niekoľko jedincov.

„Životný cyklus sa realizuje počas jednej vegetačnej sezóny, prezimujú vajíčka nakladené do pôdy, niekedy aj mladé jedince,“ doplnil.

Podľa Štátnej ochrany prírody SR tento druh pochádza z Pyrenejského polostrova, odkiaľ sa rozšíril do celej Európy až na Island.

„Po Európe sa začal rozširovať asi pred 30 rokmi, 'cestujúc' vo forme vajíčok v pôde rastlín v kvetináči. Tento spôsob je dodnes hlavným zdrojom zavlečenia,“ uvádza na svojej webovej stránke.

Slizovec iberský nemá ulitu a dorastá do dĺžky asi 12 centimetrov. Sfarbenie môže mať v oranžových a hnedých odtieňoch, niekedy so sivastým alebo olivovým nádychom.

Autor: TASR

Invázia slizovca iberského súvisí aj s obhospodarovaním krajiny [✉](#)

📅 18. 11. 2021, 11:00, Zdroj: teraz.sk [✉](#), Autor: TASR, Sentiment: Ambivalentný, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: UPJŠ
Dosah: 34 862 GRP: 0,77 OTS: 0,01 AVE: 951 Eur

Slizovec iberský u nás kolonizuje predovšetkým nižšie položené územia a vlhšie prostredie. Na východnom Slovensku sa masovo vyskytuje najmä v poslednom desaťročí.

Košice 18. novembra (TASR) – Invázia slizovca iberského je ďalším varovaním, že krajina nie je spravovaná takzvaným trvalo udržateľným spôsobom. Pre TASR to povedal Andrej Mock z Ústavu biologických a ekologických vied Prírodovedeckej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika (**UPJŠ**) v Košiciach s tým, že miestom masového výskytu a šírenia je predovšetkým krajina výrazne poznačená činnosťou človeka.

„ Ak chceme, aby krajina sama zvládala inváziu slizovca iberského a ďalších nepôvodných rastlín a živočíchov, musíme sa zamyslieť nad revitalizáciou nami obhospodarovanej krajiny, “ uviedol s tým, že v súčasnosti ide o celoeurópsky najväčší problém medzi inváznymi suchozemskými živočíchmi. Na našom území bol zaznamenaný v 90. rokoch a odvtedy sa rýchlo šíri. Jeho výskyt podľa neho súvisí aj so zmenou klímy a napomáha tomu i transport pôdy, rastlín s koreňovými balmi či prevoz neočistených hospodárskych plodín.

Slizovec iberský je škodcom najmä mladých rastlín. V obľube má hlavne mnohé hospodársky významné rastliny s hladkými listami a stonkami ako šalát, kaleráb či kapusta. Konzumovať dokáže aj niektoré jedovaté rastliny, napríklad zemiakovú vňať. „ Škody spôsobuje najmä na hospodárskych rastlinách, ktoré sú vysádzané v monokultúrach a šľachtením stratili svoje obranné stratégie (chemické, mechanické) s cieľom získania lepšej chuti, manipulácie, stráviteľnosti pre človeka a domáce zvieratá. To vyhovuje aj slizovcom, “ vysvetlil Mock.

Pripomenul, že v agrárnej a urbanizovanej krajine, kde sa prevažne šíria, je aj málo potenciálnych predátorov, ktoré by ich početnosť mohli regulovať. „ Tieto predátory sme z krajiny vrátane našich záhrad, parkov a polí zlikvidovali alebo vyhli my sami. Invázia slizovca by mala viesť k opusteniu vžitej predstavy o spravovaní krajiny, tak ako sme boli zvyknutí a tak, ako nám to často vsugerujú farebné katalógy - veľké monokultúry, trávniky na spôsob golfového ihriska, selektívny výber výlučne exotických rastlín, ničenie hmyzu, bezstavovcov, menších stavovcov v okolí bydlísk, “ povedal s tým, že nový prístup musí byť omnoho vyváženejší.

Slizovec iberský u nás kolonizuje predovšetkým nižšie položené územia a vlhšie prostredie. Na východnom Slovensku sa masovo vyskytuje najmä v poslednom desaťročí. Ide o obojpohlavné jedince. Mock spresnil, že do pôdy kladú za život 500 vajíčok. Vo vlhkom roku to spôsobí premnoženie, v suchom je šanca, že zo znášky prežije aspoň niekoľko jedincov. „ Životný cyklus sa realizuje počas jednej vegetačnej sezóny, prezimujú vajíčka nakladené do pôdy, niekedy aj mladé jedince, “ doplnil.

Podľa Štátnej ochrany prírody SR tento druh pochádza z Pyrenejského polostrova, odkiaľ sa rozšíril do celej Európy až na Island. „ Po Európe sa začal rozširovať asi pred 30 rokmi, 'cestujúc' vo forme vajíčok v pôde rastlín v kvetináči. Tento spôsob je dodnes hlavným zdrojom zavlečenia, “ uvádza na svojej webovej stránke. Slizovec iberský nemá ulitu a dorastá do dĺžky asi 12 centimetrov. Sfarbenie môže mať v oranžových a hnedých odtieňoch, niekedy so sivastým alebo olivovým nádychom.

Autor: TASR

Prvé PRÍZNAKY, ktoré sa SKRÝVAJÚ za PRELEŽENINAMI: Nebezpečný stav NAPÁDA kĺby i kosti! [☑](#)

☑ 18. 11. 2021, 19:42, Zdroj: vysetrenie.zoznam.sk ☑, Vydavateľ: Zoznam, s.r.o., Sentiment: Negatívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Dosah: 30 486 GRP: 0,68 OTS: 0,01 AVE: 946 Eur

18.11.2021

Svetový deň prevencie preležanín „Stop dekubitom“ (Stop Pressure Ulcers Day) každoročne pripadá na tretí novembrový štvrtok. Aj v tomto roku upozorňuje iniciatíva European Pressure Ulcer Advisory Panel na potrebu lepšej prevencie dekubitov u ležiacich pacientov.

Výskyt preležanín v komunite imobilných pacientov je až 33 %. V súčasnej epidemiologickej situácii je hrozba veľmi aktuálna, najmä u pacientov s stredne ťažkým až ťažkým priebehom COVID-19 v dôsledku vážnych ťažkostí s dýchaním, ktorí sú dlhodobo imobilizovaní.

Čítajte tiež: Všímajte si SKRYTÉ príznaky rakoviny PRSNÍKA: Mnohé ženy o nich NEVEDIA!

Odhaduje sa, že komplexná starostlivosť o pacienta na lôžku môže pomôcť zamedziť vzniku preležanín v 80 až 95 % prípadov. Odborníci upozorňujú, že je nevyhnutné dbať na prevenciu ako sú polohovanie, použitie antidekubitných pomôcok, zvýšená pozornosť pre hygienu a voľba správnych hygienických pomôcok, ako aj výživa a hydratácia pacienta.

Preležaniny môžu ohrozovať životy

U imobilných pacientov, ale aj u ľudí, ktorí sú dlhodobo na lôžku počas hospitalizácie kvôli úrazu či pri chronickom ochorení, môžu vzniknúť preležaniny. Ak sa podcenia, existuje riziko, že sa v rane rozvinie infekcia, rana sa zväčší a prenikne do hlbších vrstiev kože a svalovej hmoty, a môže dôjsť k zničeniu tkanív až na kosť. Liečba takéhoto dekubitu je veľmi náročná. U ľudí s chronickými preležaninami je zaznamenaná až 4-násobne vyššia úmrtnosť v porovnaní s rovnakou skupinou pacientov bez poškodenia kože. Situácia u pacientov s COVIDOM je oveľa výraznejšia v dôsledku poškodenia pľúc a následne zníženia prísunu kyslíka a živín do tkanív. Títo pacienti sú preto skutočne v ohrození v zmysle formácie dekubitov, vzniku sepsy z dekubitov až smrti.

Rizikové faktory

Dekubity alebo dekubitárne vredy sú defekty kože a podkožných štruktúr, ktoré vznikajú v dôsledku trenia a priameho tlaku podložky na disponované časti tela. Preležaniny vznikajú najčastejšie v miestach, kde vytíčajú kosti z úrovne tela tak, že pri dlhodobom ležaní kosť tlačí na podložku a vyvíja tlak na okolité tkanivo. Väčšinou je to krížová časť, päty, členky a vonkajšie hrany chodidiel, oblasť bedier, ale aj kolená.

Napriek tomu, že vo väčšine prípadov dokážeme predchádzať vzniku dekubitov, existujú aj takzvané nepreventabilné dekubity. Objavujú sa aj napriek tomu, že sú dodržané všetky preventívne opatrenia, v dôsledku vnútorných faktorov organizmu, ktorým nie je možné zabrániť.

„ Liečba dekubitov je však náročná a komplikuje ju nielen vek pacienta a všeobecne zlý zdravotný stav spôsobený chronickými ochoreniami, ale aj častá prítomnosť nekrózy a baktérií v rane. Liečbu sťažuje aj hĺbka dekubitárneho vredu a jeho tvar,“ hovorí PhDr. Beáta Grešš Halász PhD., MPH, z **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**.

Preležaniny a inkontinencia

Rizikovým faktorom pre vznik dekubitov je aj únik moču. Pokožka človeka s inkontinenciou je opakovane počas dňa vystavovaná amoniaku, ktorý má vyššie pH než pokožka, ale aj ďalších látok prítomných v moči a stolici. Pri nesprávnej alebo nedostatočnej hygiene pokožka trpí zaparením a zvyšuje sa šanca ďalšieho poškodenia kože.

Na pozore sa treba mať už pri prvých príznakoch

U ležiacich pacientov treba zbystriť pozornosť už pri začervenaní pokožky v mieste, kde sa telo najčastejšie dotýka podložky. Pacient väčšinou v tomto mieste cíti bolestivosť, pálenie alebo mravčenie. Nasleduje tvorba pluzgierov, ktoré prechádzajú do poškodenia povrchovej časti kože.

Takto vznikajúci dekubitus sa postupne prehľbuje a tkanivo odumiera. V najťažších štádiách preležanín môžu byť zasiahnuté aj kĺby, telové dutiny alebo kosti. K úmrtiu v súvislosti s dekubitmi môže dochádzať kvôli riziku sepsy – otravy krvi.

Predchádzanie preležaninám

Zabrániť vzniku preležanín u imobilných osôb je možné iba vďaka komplexnej starostlivosti. Tá zahŕňa správnu výživu pacienta, dôslednú hygienu (čistiace peny, vlhčené obrúsky, ktoré obmedzia časté namáčanie kože, ale pokožku dôkladne vyčistia a vyživí), polohovanie pacienta každé 2 hodiny, redukcia vlhkosti (používanie vhodných inkontinenčných pomôcok), ale aj využitie antidekubitných matracov.

Fotogaléria

Autor: zoznam.sk, <http://www.zoznam.sk>

Enviro: Invázia slizovca iberského súvisí aj s obhospodarovaním krajiny [↗](#)

📅 18. 11. 2021, 11:00, Zdroj: tasr.sk [↗](#), Vydavateľ: Tlačová agentúra Slovenskej republiky, Autor: TASR, Sentiment: Negatívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: UPJŠ

Dosah: 7 454 GRP: 0,17 OTS: 0,00 AVE: 496 Eur

Košice 18. novembra (TASR) – Invázia slizovca iberského je ďalším varovaním, že krajina nie je spravovaná takzvaným trvalo udržateľným spôsobom. Pre TASR to povedal Andrej Mock z Ústavu biologických a ekologických vied Prírodovedeckej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika (**UPJŠ**) v Košiciach s tým, že miestom masového výskytu a šírenia je predovšetkým krajina výrazne poznačená činnosťou človeka. „Ak chceme, aby krajina sama zvládala inváziu slizovca iberského a ďalších nepôvodných rastlín a živočíchov, musíme sa zamyslieť nad revitalizáciou nami obhospodarovanej krajiny,“ uviedol s tým, že v súčasnosti ide o celoeurópsky najväčší problém medzi inváznymi suchozemskými živočíchmi. Na našom území bol zaznamenaný v 90. rokoch a odvtedy sa rýchlo šíri. Jeho výskyt podľa neho súvisí aj so zmenou klímy a napomáha tomu i transport pôdy, rastlín s koreňovými balmi či prevoz neočistených hospodárskych plodín. Slizovec iberský je škodcom najmä mladých rastlín. V oblube má hlavne mnohé hospodársky významné rastliny s hladkými listami a stonkami ako šalát, kaleráb či kapusta. Konzumovať dokáže aj niektoré jedovaté rastliny, napríklad zemiakovú vňať. „Škody spôsobuje najmä na hospodárskych rastlinách, ktoré sú vysádzané v monokultúrach a šľachtením stratili svoje obranné stratégie (chemické, mechanické) s cieľom získania lepšej chuti, manipulácie, stráviteľnosti pre človeka a domáce zvieratá. To vyhovuje aj slizovcom,“ vysvetlil Mock. Pripomenul, že v agrárnej a urbanizovanej krajine, kde sa prevažne šíria, je aj málo potenciálnych predátorov, ktoré by ich početnosť mohli regulovať. „Tieto predátory sme z krajiny vrátane našich záhrad, parkov a polí zlikvidovali alebo vyhnali my sami. Invázia slizovca by mala viesť k opusteniu vžitej predstavy o spravovaní krajiny, tak ako sme boli zvyknutí a tak, ako nám to často vsugerujú farebné katalógy - veľké monokultúry, trávniky na spôsob golfového ihriska, selektívny výber výlučne exotických rastlín, ničenie hmyzu, bezstavovcov, menších stavovcov v okolí bydlísk,“ povedal s tým, že nový prístup musí byť omnoho vyváženejší. Slizovec iberský u nás kolonizuje predovšetkým nižšie položené územia a vlhšie prostredie. Na východnom Slovensku sa masovo vyskytuje najmä v poslednom desaťročí. Ide o obojpohlavné jedince. Mock spresnil, že do pôdy kladú za život 500 vajíčok. Vo vlhkom roku to spôsobí premnoženie, v suchom je šanca, že zo znášky prežije aspoň niekoľko jedincov. „Životný cyklus sa realizuje počas jednej vegetačnej sezóny, prezimujú vajíčka nakladené do pôdy, niekedy aj mladé jedince,“ doplnil. Podľa Štátnej ochrany prírody SR tento druh pochádza z Pyrenejského polostrova, odkiaľ sa rozšíril do celej Európy až na Island. „Po Európe sa začal rozširovať asi pred 30 rokmi, 'cestujúč' vo forme vajíčok v pôde rastlín v kvetináči. Tento spôsob je dodnes hlavným zdrojom zavlečenia,“ uvádza na svojej webovej stránke. Slizovec iberský nemá ulitu a dorastá do dĺžky asi 12 centimetrov. Sfarbenie môže mať v oranžových a hnedých odtieňoch, niekedy so sivastým alebo olivovým nádychom. sem mac

Autor: TASR

4. hrací týždeň UniCup: EUBA a UK budúci týždeň zabojujú o prvé miesto v League of Legends [↗](#)

📅 18. 11. 2021, 10:41, Zdroj: [rewind.sk](#) [↗](#), Autor: Adam Martiš, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: **UPJŠ**

Dosah: 2 913 GRP: 0,06 OTS: 0,00 AVE: 383 Eur

Volám sa Adam, mám 21 rokov, na vysokej škole študujem masmediálnu komunikáciu a som milovníkom filmov, seriálov, hier a popkultúrneho obsahu. Zaujímam sa aj o technológie, hudbu, módu či šport - celkový rozhľad je u mňa na prvom mieste.

UniCup Prestige League výsledky

LoL

UniCup Prestige League výsledky LoL; Zdroj: [lancraft.cz](#)

V prvom zápase skupiny A proti sebe nastúpili zatiaľ dominantní hráči ESTUBA proti hráčom z TRUNI. Podľa očakávania ESTUBA jednoznačne zdolala svojho súpera výsledkom 2:0. V druhom zápase sme videli súboj tímov **UPJŠ** a TUKE. Po trojzápasovej dráme vzišli úspešnejšie z tohto súboja hráči z **UPJŠ**.

Skupina B nám začala očakávaným zápasom medzi UCM a UK. Z trojzápasovej bitky vzišli víťazne hráči Univerzity Komenského. Vo víťaznom ťažení pokračujú aj hráči z EUBA. Tím z UMB zdolali jasne 2:0 a v poslednom týždni zabojujú proti UK o konečné prvé miesto v skupine. V skupine B je máme tak o postupe rozhodnuté. EUBA a UK budúci týždeň zabojujú o prvé miesto a UCM budú s istotou tretí.

CS:GO

UniCup Prestige League výsledky CS:GO; Zdroj: [lancraft.cz](#)

Hrací týždeň nám v CS:GO otvoril zápas medzi univerzitami UNIZA a TUKE. Zápas bol veľmi vyrovnaný a nakoniec si oba tímy zo zápasu odniesli po jednej mape. Tento týždeň nezaváhali ani študenti z UCM. Z **UPJŠ** si jednoznačne porazili 2:0 na mape.

UKF sa aj napriek minulotýždňovej prehre podarilo v tomto týždni zlovať tím ESTUBA 2:0. ESTUBA bohužiaľ zostáva aj po tomto týždni na spodku tabuľky, zatiaľ bez výhry. O prvú prehru minuloročných víťazov z UK sa postarali hráči tímu EUBA. Aj napriek tomu, že UK boli v zápase favoritom, EUBA sa súpera nezľakla a porazila ho 2:0.

UniCup Classic League výsledky

LoL

UniCup Classic League výsledky LoL; Zdroj: [lancraft.cz](#)

O prvé prekvapenie v Classic League sa nám tento týždeň postarali hráči UCM TEDI Bears Jota, ktorým sa podarilo poraziť zatiaľ neporazených UNIZA Herolds.

Vo svojej neporaziteľnosti však naďalej pokračujú tímy EUBA Esport Blue, ESTUBA Bullyverse a ESTUBA Fractal, ktoré ešte neprehrali ani jednu mapu.

Darilo sa aj tímom z UKF. Oba tímy z univerzity v Nitre si pripísali na svoje konto tento týždeň výhru.

CS:GO

UniCup Classic League výsledky CS:GO; Zdroj: [lancraft.cz](#)

Tento týždeň sa v CS:GO niesol v znamení "2:0" výsledkov, nakoľko sme nevideli ani jednu remízu. Všetkým celkom z trnavskej UCM sa podarilo tento týždeň vyhrať a pripísať si dôležité body do tabuľky.

ESTUBA Wolfs a taktiež Comenius esports B tiež získali cenné body, vďaka ktorým sa približujú k postupu do play-off z 1. miest vo svojich skupinách. Pred nami sú ešte dva týždne a máme sa na čo tešiť, keďže v niektorých skupinách je boj o prvé miesto veľmi vyrovnaný.

Autor: Adam Martiš

Digital Literacy Afternoon [🔗](#)

📅 18. 11. 2021, 14:25, Zdroj: kosiceitvalley.sk [🔗](#), Autor: **Patricia Sabolová**, Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v**

Košiciach, Kľúčové slová: **UPJŠ**

Dosah: **28 GRP: 0,00 OTS: 0,00 AVE: 33 Eur**

Students

The last week of July belonged to the Košice IT Valley Summer Academy of Children from Luník IX. Together with the civic association ETP Slovakia, we have prepared a full-fledged program for children and youth aged 11 to 21. The goal was to improve their digital skills and raise awareness of the pitfalls we face the online world. Thanks to the partner UVP Technicom, even on hot days, children were able to study in pleasant spaces.

“ It is not possible to talk about the prosperity of the region unless some communities are excluded, not least because they do not have the necessary skills. The Roma community is an integral part of our society and therefore we are very pleased to be able to provide children from Luník IX with these workshops aimed at developing their digital skills, critical thinking, or presentation skills. The time spent with these children was enriching for us as well, ”says Miriama Hučková, Executive Director of Košice IT Valley.

Children and young people experienced an afternoon full of interactive lectures at the Technicom University Science Park. The project manager of Košice IT Valley, Viktor Mitruk, talked about how social networks were created and how to move from using a smartphone to its meaningful use for children. For example, even such an easily “scrollable” Instagram can serve as a handy teaching aid or a tool for gaining valuable information.

Where are the boundaries of decency in the apparent anonymity of social networks, we discussed in a discussion lecture with Lívia Gaľová, a communication specialist from Deutsche Telekom IT Solutions Slovakia: “ Just as words can hurt in real life, and many leave a conversation with tears, so it is in the virtual world. It is important to point out that hateful comments do not belong in any world. At the same time, we want to show them how they should react to them and how to help the person to whom they were addressed. ”

During the lectures, the participants were alerted to the pitfalls of the online world which movement on the Internet brings with it. Pavel Sokol, the head of the team for solving computer security incidents at **UPJŠ** (CSIRT-UPJS) and an assistant professor at the Institute of Informatics, Faculty of Science, **UPJŠ**, managed to attract children with an interactive quiz. It focused on the ability to distinguish between real and fraudulent reports or information. We tried to create the most robust passwords and why it is actually necessary.

We ended the week with an informal discussion with the “hacker”, UI and UX designer Matej Lukáč, CEO of Nolimit DEVELOPERS: “ We talked to the children about the problems that come with online space. We found that they have a number of profiles on Facebook on which they have created average passwords and have a mess in them.” Together, they also focused on real cases of hacking from practice. “ Last year, the perpetrators misused the stolen identity. They forged a passport and tried to mediate a million-dollar loan in fake e-banking, ” adds Matej to the case study he presented to the children.

Košice IT Valley perceives the importance of strengthening digital skills not only for Roma children but for young people in general. These are the key to further employment. Therefore, in the next school year, we will start several activities in our member schools.

#staytuned 😊

Autor: Patricia Sabolová

Tesco opäť podporilo predčasne narodené deti [↗](#)

📅 18. 11. 2021, 14:47, Zdroj: retazce.sk [↗](#), Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: UPJŠ

Dosah: 13 GRP: 0,00 OTS: 0,00 AVE: 29 Eur

Od

Print

zdroj: Tesco

Na Slovensku si tradične 17. novembra pripomíname Deň boja za slobodu a demokraciu a Medzinárodný deň študentstva. Pre mnoho rodín s deťmi po celom svete má však tento deň úplne iný význam.

Práve na tento deň totiž pripadá Svetový deň predčasne narodených detí. Tesco sa aj tento rok opäť rozhodlo podporiť mamičky, ktorých bábätká sa už nemôžu dočkať, kedy sa spolu prvýkrátvidia. Tesco im darovalo balíčky so zásobou výrobkov Fred&Flo, aby im uľahčilo starostlivosť o ich bábätká, keď si ich konečne budú môcť odviezť z nemocnice domov.

Celkovo pripravilo Tesco vyše 400 balíčkov výrobkov značky Fred&Flo, v ktorých mamičky nájdu napríklad plienky pre novorodenca, krém proti zapareninám, telový olej alebo kupón F&F v hodnote 15 EUR.

Balíčky zamierili do 10 zdravotníckych zariadení: Neonatologickej kliniky JLF UK a UN Martin, Neonatologickej kliniky FNsP Nové Zámky, Perinatologického centra – na oddelenie neonatológie FNsP J. A. R. Prešov, Novorodeneckej kliniky M. Rusnáka LF SZU a UN, Bratislava, Neonatologickej kliniky SZU, FNsP F. D. Roosevelta Banská Bystrica, Nemocnice s poliklinikou L. Déreza Bratislava, Kliniky neonatológie LF **UPJŠ** a DFN Košice, Fakultnej nemocnice Trenčín na oddelenie predčasných novorodencov, Národného ústavu detských chorôb Bratislava na oddelenie predčasne narodených detí, Fakultnej nemocnice Trnava na oddelenie predčasne narodených detí.

Na celom svete sa predčasne, teda skôr ako v 37. týždni tehotenstva, narodí každý rok 15 miliónov bábätiek, čo predstavuje približne každé desiate dieťaťko. Hoci celosvetovo úroveň starostlivosti o predčasne narodené deti stúpa, približne milión týchto detí si rodičia nikdy nemôžu odviezť domov.

„Najmenšie dieťaťko, ktoré sa v našej pôrodnici podarilo zachrániť, bolo s pôrodnou hmotnosťou 470 g. Narodilo sa v 24. týždni tehotenstva, teda o 16 týždňov skôr,“ uviedla vrchná sestra jednej zo slovenských pôrodníc.

Dnes majú takzvané „bábätká do dlane“ od dokončeného 24. týždňa veľkú šancu na prežitie, a to najmä vďaka intenzívnej lekárskej starostlivosti.

„Keď sa moja dcéra pred piatimi rokmi narodila, vážila len 800 gramov. Takže viem, aký strach cítia rodičia nedonosených detí a aká je dôležitá kvalitná starostlivosť. Verím, že darčekové balíčky mamičky potešia a zároveň im pomôžu pri výbere kozmetických prípravkov. Práve s kozmetikou totiž deti prichádzajú do styku každý deň a je preto veľmi dôležité, aby nielen príjemne voňala, ale aby obsahovala kvalitné doplnky a najmä, aby sa jemne starala o pokožku bábäťka,“ hovorí Tereza Berkes, manažérka vlastnej značky Tesco.

(ts)

Autor: - || redakcia || redakcia | - || || | | redakcia | - || redakcia

Fakulty a ústavy UPJŠ

CENY MESTA ODOVDALI laureátom v náhradnom termíne [🔗](#)

📅 19. 11. 2021, Zdroj: **Košický večer**, Strana: 2, Vydavateľ: **Petit Press**, Autor: **Róbert Bejda**, Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Fakulty a ústavy UPJŠ**, Kľúčové slová: **Pavol Jarčuška (univerzita pavla jozefa šafarika OR UPJŠ), Lekárska Fakulta UPJŠ**

Dosah: 203 116 GRP; 4,51 OTS; 0,05 AVE; 896 Eur

PRIMÁTOR: SÚ SYMBOLOM LOKÁLPATRIOTIZMU **A** VZOROM **PRE** NÁS VŠETKÝCH

Tento rok bol na mestské ocenenia naozaj bohatý.

KOŠICE. Celkovo 26 jednotlivcov **a** kolektívov z oblasti vedy, výskumu, zdravotníctva, umenia, kultúry **a** športu si v piatok v priestoroch Historickej radnice prevzalo z rúk košického primátora Jaroslava Polačka (nezávislý) Cenu mesta Košice **a** Cenu primátora.

O laureátoch Ceny mesta za rok 2021 rozhodlo mestské zastupiteľstvo na základe odporúčania komisie, ktorá z prijatých návrhov vybrala 10 jednotlivcov **a** tri kolektívy.

Náhradný termín

Odozdávanie ocenení košickým osobnostiam **a** kolektívom za ich významné výsledky **a** mimoriadne zásluhy býva tradične vyvrcholením májových osláv Dňa mesta Košice.

Keďže v máji v Kulturparku z pandemických dôvodov dodatočne ocenili osobnosti **a** kolektívy za rok 2020, ceremoniál oceňovania za rok 2021 sa uskutočnil v náhradnom novembrovom termíne.

Polaček: Títo ľudia sú pýchou Košíc

Primátor sa vo svojom prejave poďakoval všetkým oceneným za to, že svoje odborné, umelecké i ľudské kvality spojili s mestom Košice **a** zúročili ich v prospech mesta.

„Je **pre** nás veľmi dôležité pokračovať v dlhoročnej **tradícii** udeľovania najvyšších mestských ocenení **a** prejavovať úctu osobnostiam, ktoré dávajú nášmu mestu dušu. Vzácní **a** výnimoční ľudia, ktorých mená dnes zaznejú, sú pýchou Košíc **a** môžu byť inšpiráciou **pre** nás všetkých.

Tvorí morálne **a** spoločenské hodnoty, budujú pozitívny obraz nášho mesta **a** vzorne ho reprezentujú nielen doma, ale aj v zahraničí. Moje myšlienky sú aj s tými, ktorí tu s nami, žiaľ, už nemôžu byť. Navždy si ich budeme pamätať ako symboly lokálpatriotizmu, garantov kvality **a** odbornosti, ako vzácných kolegov, priateľov, dobrých ľudí,“ povedal Polaček.

KTO ZÍSKAL CENU MESTA KOŠICE?

■ Jednotlivci: Art Bartolomej BURÁŠ, in memoriam, za významný celoživotný pedagogický, organizačný **a** umelecký prínos **pre** organizácie v meste Košice. Franz GROHS pri príležitosti životného jubilea za významný podiel na rozvoji IT sektora v meste Košice **a** dlhodobé aktívne pôsobenie v prospech ekonomicko-sociálneho rozvoja Košíc. Peter HRMO za dlhoročné darcovstvo krvi **a** podporu Medzinárodného maratónu mieru. MUDr. **Pavol JARČUŠKA**, PhD. za aktívne pôsobenie **a** koordináciu postupov v boji s pandemiou nového koronavírusu covid-19 na regionálnej, celoslovenskej **a** európskej úrovni **a** mediálnu prezentáciu súvisiacich odborných stanovísk **pre** verejnosť. Jozef KRIŠTAN pri príležitosti ukončenia aktívneho pôsobenia vo funkcii riaditeľa Evanjelického gymnázia Jana Amosa Komenského v Košiciach **a** odchodu do dôchodku za významnú celoživotnú prácu v oblasti **vzdelávania** na území mesta Košice. Jitka MAČALOVÁ za celoživotnú prácu s darcami krvi. RNDr. Pavol MATULA, CSc. za významný celoživotný prínos v oblasti rádiobiológie **a** liečby nádorových ochorení. Václav PÁLFY, in memoriam, za celoživotný prínos v oblasti knihovníctva **a** osvetu. Ing. Gejza TIMČÁK, PhD. za dlhoročnú aktívnu podporu telesného **a** psychického zdravia Košičanov. RNDr. Stanislav VOKÁL, DrSc. pri príležitosti životného jubilea za významné vedecké výsledky v oblasti štúdia vlastností jadrovej hmoty v relativistických jadrových zrážkach. ■ Kolektívy: Kolektív príslušníkov Krajského riaditeľstva Hasičského **a** záchranného zboru v Košiciach zaradených v ambulancii Hasičského **a** záchranného zboru za aktívny podiel na účasti v boji proti nákaze covid-19. Oddelenie služobnej kynológie odboru poriadkovej polície Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Košiciach za nepretržitú záslužnú činnosť pri ochrane života **a** zdravia. OZ Tanečné štúdio Adriany VRBOVEJ pri príležitosti 10. výročia založenia za významný prínos k rozvoju kultúry **a** podporu mladej generácie v meste Košice.

KTO ZÍSKAL CENU PRIMÁTORA MESTA KOŠICE?

■ Jednotlivci: Art. Beáta DROTÁROVÁ pri príležitosti životného jubilea za významný celoživotný osobný **a** profesionálny prínos v oblasti dramatického umenia v meste Košice. Michal DUDOVIČ za významné zásluhy v športovej oblasti **a** úspešnú reprezentáciu mesta Košice na Slovensku aj v zahraničí vo florbale. Ján LIBA pri príležitosti životného jubilea 33 aktívnych rokov v duchovnej službe za dlhoročný prínos **pre** Košice **a** východoslovenský región v duchovnej službe. Gabriela LUKÁČOVÁ pri príležitosti životného jubilea za dlhoročnú obetavú prácu **pre** ľudí v ťažkých životných situáciách **a** pomoc seniorom v zariadeniach sociálnych služieb **a** za odborný **a** ľudský prínos v oblasti psychológie. Viktória PILLÁROVÁ za úspešnú reprezentáciu mesta Košice **a** dosiahnuté športové úspechy v športovom karate v

kategoriách kumite. Milan RENDOŠ za dlhoročné mapovanie, rozvoj a propagáciu východoslovenského folklóru a ľudovej hudby a za mimoriadne zásluhy pri uchovávaní a šírení hudobných tradícií Abova. Lýdia REŠTEIOVÁ za kreatívny, tvorivý a vysoko odborný prístup i významné výsledky v problematike riešenia dôchodkových záležitostí klientov Sociálnej poisťovne. Ľubica ŠŤASTNÁ za dlhoročnú obetavú prácu pre ľudí v ťažkých životných situáciách a odborný prínos v oblasti klinickej psychológie. Milan ŠTELBASKÝ pri príležitosti životného jubilea za významný celoživotný prínos v oblasti publicistiky a dokumentaristiky v meste Košice a v regióne východného Slovenska. MUDr. Veronika VARGOVÁ, PhD. za mimoriadnu aktivitu, rozsiahlu pedagogickú činnosť a prínos vo vedení vysokošpecializovaného pracoviska Kliniky detí a dorastu, najväčšieho v rámci východoslovenského regiónu. ■ Kolektívy: Kolektív študentov **Lekárskej fakulty UPJŠ** v Košiciach za príkladnú, nezištnú a obetavú pomoc, preukazovanú počas obdobia pandémie ochorenia covid-19, najmä v oblasti laboratórnej diagnostiky. Klub všestrannej turistiky Košičan pri TJ Lokomotíva Košice pri príležitosti 70. výročia vzniku za dlhoročnú úspešnú činnosť, rozvoj turistiky a podporu medzinárodných podujatí v meste Košice. Občianske združenie kresťanských seniorov pri MČ Košice- Západ pri príležitosti 25. výročia vzniku za dlhoročnú aktívnu činnosť v prospech seniorov mesta Košice

Laureáti tohtoročných ocenení.

FOTO: KOSICE. SK

Autor: RÓBERT BEJDA

Pred obuškami ušiel z pražskej Národnej triedy len so šťastím [✉](#)

☐ 19. 11. 2021, Zdroj: **Košický večer**, Strana: 4, Vydavateľ: **Petit Press**, Autor: **Monika Almášiová**, Sentiment: **Negatívny**, Téma: **Fakulty a ústavy UPJŠ**, Kľúčové slová: **Filozofická Fakulta UPJŠ**

Dosah: 203 116 GRP: 4,51 OTS: 0,05 AVE: 1299 Eur

Rubrika: ROZHOVOR

NOVÁ REALITA NASTÚPILA POMERNE RÝCHLO, HOVORÍ MILAN KOLCUN

„Keď si pozriem svoj starý denník, písal som tam, ako ma už nebaví život v Československu,“ hovorí známy košický sprievodca, pedagóg a moderátor MILAN KOLCUN, ktorý sa 17. novembra 1989 ocitol priamo v centre diania, na demonštrácii v Prahe.

Z davu na Národnej triede unikol pred policajnými obuškami len s veľkým šťastím. Mal vtedy dvadsať rokov a študoval na vysokej škole v Prešove. Dnes si na revolučné udalosti spomína stále rovnako živo.

V rozhovore hovorí o pocite spolupatričnosti, ktorý vládol na Vyšehrade, aj o pocite obrovského strachu, na ktorý sa za pár minút premenil, prečo sa revolúcia na východe spúšťala dlho po udalostiach v Prahe, ako vyzeralo prevracanie kabátov v praxi a čo všetko by sme prišli, keby revolúcia prišla skôr, a naopak, čo malo byť vybudované, ak by prišla neskôr.

Aké emócie vo vás vyvolávajú spomienky na november 1989 s odstupom 32 rokov?

- Dvojaké, jednak, že sa to oplatilo, pretože takto ma už nebavilo ďalej žiť. Druhá emócia je prekvapenie, ako sa všetko odvtedy mohlo tak zvrtnúť. Prišli nové problémy. V tom bola moja naivita, že revolúciou sa všetko vyrieši.

Prečo sa to podľa vás všetko zomlelo práve v novembri '89?

- Miera našťvanosti a beznádeje, aspoň u mňa, boli dosť vysoké. Keď si pozriem svoj starý denník, písal som tam, ako ma už nebaví život v Československu.

Vaše pocity teda zrejme kopírovali tie celonárodné.

- Bolo vidieť, že demonštrácie proti režimu sa stupňujú a boli stále častejšie. Už v auguste toho istého roku sa v Prahe konala nepovolená demonštrácia proti vstupu okupačných vojsk v roku 1968. Bol som tam a ako mnohí ďalší som odtiaľ pre policajnú brutalitu musel utekať. Viem, že aj v októbri bola demonštrácia, ale na nej som nebol. A to som nespomenul sviečkovú demonštráciu a iné. Takže Hegelov zákon prechodu kvantitatívnych zmien v kvalitatívne sa už uplatňoval, ale neverili sme, že sa to preklopí.

Čo vám na účasť na demonštráciách povedali doma? Mohli ste sa dostať do veľkých problémov. A nielen vy.

- Mama ma odrádzala, pretože vtedy išlo o veľa. Nemusel som došťudovať, išlo prakticky o celú moju budúcnosť.

Boli rodiny, ktoré trpeli režimom napríklad tak, že deti nemohli vyšťudovať to, čo chceli. Vy ste sa ale na vysokú školu do Prešova dostali. Ako sa vás osobne režim dotkol?

- Keď ma mama prihlásila na základnej škole na náboženstvo, veľmi na ňu vtedy nakričal riaditeľ školy, že mu kazí štatistiku. Vnímal som veľkú náboženskú neslobodu. Ale mrzelo ma aj, mal som dvadsať rokov, aké fajn veci majú v Tuzexe a my nie, cenzúra časopisov, hudby a nemožnosť cestovať. Vtedy som si hovoril, že načo sa učím angličtinu, keď ju v živote nepoužijem.

Napokon ste sa pomerne nečakane ocitli 17. novembra na demonštrácii v Prahe, no pôvodný dôvod vašej cesty bolo vraj rande. Ako to bolo?

- Áno, v divadle v Prahe som sa mal stretnúť s frajerkou. Býval som u dvoch Košičaniek, ktoré síce študovali v Prešove, ale vybavili si jeden semester v Prahe. Pýtal som sa ich, či sa nejaká demonštrácia nechystá. Tie mi povedali, že deň predtým bola jedna za zachovanie Stromovky a na druhý má byť ďalšia, ku Dňu študentstva. Bol som aj zvedavý, chcel som využiť, že som v Prahe, tak mi prišli trikolóru a šli sme.

Tá demonštrácia mala dve časti, nič nenasvedčovalo tomu, ako sa to dramaticky zvrtnie?

- V povolenej časti boli prejavy, ktoré si len veľmi mierne dovoľovali. Potom sa dav pohol smerom na Vyšehrad, bolo nás stále viac a viac. Na Vyšehrade sme zaspievali hymnu, bola to najkrajšie zaspievaná hymna v mojom živote. Bolo to veľmi dojímavé, ľudia skandovali „Ešte raz!“, tak sme ju zaspievali znovu. Nejaké cudzie dievča mi vtedy dalo do ruky sviečku, mali ju aj všetci ostatní. Vtedy povedal organizátor do ampliónu, že oficiálna časť demonštrácie je ukončená a že sa môžeme rozísť, ale naznačil, že najkratšia cesta je odtiaľ na Václavák.

A dav sa pohol.

- Áno, niektorí sa oddelili, ale to sa už z davu kričalo „Väčšina šla naľavo.“ Najkratšou cestou to napokon nešlo, pretože tam už boli policajti, išli sme inou trasou. Na nábreží Vltavy bola zastavená doprava, vtedy som sa obzrel za seba, bolo nás neskutočne veľa. Z okien sa pozerali ďalší ľudia, kývali nám **a** my sme im kričali „Podte s nami“. Kričali sme to aj smerom k policajtom **a** oni sa usmievali. Vedľa mňa chvíľu išiel herec Jiří Bartoška, videl som ho vtedy jedinýkrát naživo.

Ale o pár minút to už taká eufória nebola.

- Nie, nebola. Ale zastavil ma ešte redaktor Československej televízie, či mu poviem, prečo som tu, **a** ja som mu zbabelo povedal, že nepoviem. Hlavou mi prebehlo, že keď ma uvidia v televíznych novinách, nedoštudujem.

A hrdinstvo bolo naštrbené.

- Ale z davu som neodišiel. Prišli sme na Národnú triedu **a** tam už stáli policajti v niekoľkých radoch, ešte sme sa k nim priblížili, ale už nás nepustili ďalej. Vtedy som sa obzrel druhýkrát, ale už nás nebolo tak veľa ako predtým. Policajti nás rozdelili, zozadu stáli tiež. Zostali sme obkľúčení. Zľakol som sa, v dave sa začala mierna panika. Blúdil som v dave **a** zašiel aj do bočnej Mikulandskej ulice. Mal som šťastie. Bolo tam nejako málo policajtov na to množstvo ľudí. Ustúpili nám **a** viacerí sme sa dostali z obkľúčenia.

Tomu sa hovorí byť v správnom čase na správnom mieste, nie každému sa podarilo uniknúť.

- Dievčatá, u ktorých som býval, zostali v tom dave. Ešte som sa chvíľu pozeral spoza policajtov, ale nevidel som ich. Naokolo stáli policajné antony, do ktorých mali nakladať demonštrantov, majáky osvetľovali prítomie ulice, psy štekali, pripravené boli aj pluhy na ľudí. Policajti postupovali tak, že urobili rýchly rázny krok, ako že sa idú rozbehnúť, ale spravili len jeden krok. Toto niekoľkokrát zopakovali, čím dav stláčali **a** decimovali aj psychicky. Ľudia sa zľakli, že už ich začnú biť. Videl som len toto, keďže na siedmu som mal lístky do divadla, tak som odišiel.

V ten večer nezostalo len pri policajnom zastrašovaní, ale skutočne dav začali biť.

- Pri bitke som už nebol, sedel som v divadle. Čo sa stalo, som sa do počul, až keď som sa vrátil na byt. Kamarátky mi povedali, že keď sa to začalo, utekali k prvému vchodu bytovky **a** zaradom búchali na dvere, aby im niekto otvoril. Až niekde na najvyššom poschodí im nejaký dedko s babkou otvorili. Dievčatá zbadali, že v tom byte je už asi pätnásť ďalších ľudí. Prečkali tam časť večera. Dedko o polnoci išiel akože vyniesť smeti **a** zisťoval, či je čistý vzduch. Tak odišli prví dvaja, volali z búdky, že prešli, že môžu ísť ďalší. Nadránom všetci opustili byt.

Tí dvaja starkí preukázali veľmi veľké hrdinstvo. Keby to na nich vtedy niekto povedal, mohlo to dopadnúť veľmi zle.

- Isto. Na druhý deň im dievčatá, myslím, odniesli kvietky. Na druhý deň, v sobotu, sa začala Prahou šíriť informácia, že počas demonštrácie zomrel kvôli policajnej brutalite študent Martin Šmíd. Mesto bolo oblepené plagátmi. Toto ma veľmi zasiahlo **a** nahnevalo, veď tým mŕtvym som mohol byť ja. Napokon sme sa dozvedeli, že to nebola pravdivá informácia, teraz to voláme hoax.

O tom, čo sa udialo 17. novembra v Prahe, však na východe v Prešove, kde ste študovali, nikto nevedel.

- Nočným vlakom som sa z nedele na pondelok vrátil do školy. V Prešove mi spolužiaci vraveli, nech nehovorím, že som na tej demonštrácii bol, lebo môžem mať problémy. Ale celkovo sa v Prešove o tom veľmi nevedelo. Pamätám si krátku správu v rádiu, že v Prahe bola nepovolená demonštrácia, policajti zakročili, zranení boli na oboch stranách. Ale počúvala sa aj Slobodná Európa, takže kto chcel, vedel.

V utorok alebo v stredu, už si nepamätám, sa konalo komunistami zinscenované podporenie policajného zásahu. Celá **Filozofická fakulta UPJŠ** sa stretla v aule **a** prodekan **pre** ideologickú činnosť nám chcel dať odsúhlasiť uznesenie. Niektorí komunistickí profesori na nás tlačili, že to musíme odsúhlasiť, lebo my mladí nevieme, čo je demonštrácia. Vraveli, že demonštrácia je, keď sa hádžu dlažobné kocky **a** rozbijajú výklady. No niekto spomedzi študentov vykrikol, že sú medzi nami takí, čo na pražskej demonštrácii boli, tak nech hovoria oni. Hlavou mi preblesklo, či sa priznať, že som tam bol. Medzitým vystúpil jeden študent, ktorý bol aj v Prahe, no ten sa iba postavil pred pultík **a** rozplakal sa. To sa už na mňa upieralo viacero pohľadov, tak som si povedal, že v záujme spravodlivosti **a** objektivity pôjdem **a** svoje zážitky som prítomným podrobne vyrozprával. Po mojom vystúpení sa priebeh schôdze zvrátil. O hodinu neskôr vznikol štrajkový výbor.

Prečo to tak dlho trvalo? Akoby sa východ pripojil posledný.

- Nebol internet, správy to zamlčovali. Skôr sme sa všetko dozvedali od kamarátov z iných miest. Ešte nejaký týždeň sa to v Prešove rozbiehalo. Začalo sa to na vysokej škole **a** neskôr chodili študenti agitovať do dedín, do miest. Dostali sa von záznamy z pražského policajného zásahu **a** to sa ako dôkaz brutality režimu premietalo.

Chodili ste aj vy agitovať?

- Nie, ja som denne hodiny vysielal v internátnom rozhlasovom štúdiu. Hlásili sme, čo sa bude diať, kde budú zhromaždenia, pozývali sme do štúdia sympatizujúcich profesorov. Zbadali sme, že nenápadne nám tam posedáva nejaký pán, šepkalo sa, že to je ešebák, ktorý sleduje, čo sa hovorí do rádia.

Už vás nikto nechcel zastaviť? Plynilo to smerovalo k zmene? Nemali ste obavy, že to stále nemusí dopadnúť dobre?

- Ešte stále sa nevedelo, či to smeruje k zmene. Dokonca psychologička, ktorá nás učila, mi vtedy povedala: „Milan, keby sa dakto pýtal, že prečo ste boli na demonštrácii, pošlite ho za mnou. Ja mu vysvetlím, že zo psychologického hľadiska vás to nejako vzrušovalo. Ste mladý **a** keď ste už boli v Prahe, tak ste chceli ísť na demonštráciu.“ Okrem toho, na internáte ma hľadal jeden ešebák, o ktorom som nevedel, že je ešebák. Nechal mi odkaz, že nech sa prídem porozprávať, lebo jeho veľmi zaujíma, čo sa dialo v Prahe. Napokon sme sa nikdy nestretli.

Stretli ste sa vy osobne s ešebáckymi praktikami?

- Nie. Iba tento jeden pokus bol, no **a**, samozrejme, aj ten pán z rádia.

Po novembri nastali personálne čistky?

- To bolo veľmi nepríjemné. Dostal som sa do **akademického** senátu. Rušila sa katedra marxizmu-leninizmu **a** vedeckého ateizmu **a** to bolo strašné. Jeden pán, ktorý ma učil, ma prosil: „Nechajte ma na škole, ja mám len dva roky do dôchodku, mňa už nikde nezamestnajú, ja som nikdy nekradol, mám jednu škodovku, potrebujem ešte deti zabezpečiť.“

Prevracali sa kabáty veľmi rýchlo?

- To bol prípad od prípadu. Niektorí už o pár týždňov písali svetová socialistická sústava do úvodzoviek. Niektorí popierali: „Ja som bola proti tomu, aby študenti chodili do kostola? Ja som to práve podporovala!“ Ale boli aj profesori, ktorí zrazu rozkvitli. Začali sa uplatňovať. Vracali sa aj rehabilitovaní profesori do vyučovania. Znovu som sa divil, keď Václava Havla zvolili za prezidenta jednohlasne tí istí komunistickí poslanci, čo boli v socialistickom parlamente.

Dlho sa menilo vnímanie ľudí? Predsa sa dlhé roky žilo v realite, kde sa nedalo veriť úplne každému.

- Mne sa tak javilo, že nová realita nastúpila pomerne rýchlo, myslím, že to bola otázka pár mesiacov.

Robíte potulky mestom Košice, spomínate rôzne obdobia našich dejín, ako ľudia reagujú, keď sa hovorí o socializme?

- Keď som robil potulku na tému Socialistické Košice, prišla za mnou na konci jedna pani **a** vraví mi: „Pán Kolcun, bolo to pekné, len sa mi zdá, že ste sa trochu tomu socializmu posmievali **a** pritom nebolo všetko zlé. **A** onedlho prišla aj druhá pani, ktorá tú prvú nepočula, **a** tá mi zas vraví: „Pán Kolcun, páčilo sa mi to, len myslím, že ste tomu socializmu trochu nadžžali. **A** pritom to bola ťažká doba.“

Pol roka som žil na Kube, tam sa mi veľmi páčilo, že na zmenu idú postupne **a** premýšľavejšie, reformu za reformou. Najprv obnovenie malého **a** stredného podnikania, obnovenie zahraničných investícií. Nešli do toho zbrklo, ale ponechali niečo aj zo socializmu. Napríklad tu sa veľa vecí veľmi rýchlo odstránilo. Existoval zákon, ktorý určoval, že keď sa stavia niečo **pre** verejnosť, dajme tomu poliklinika alebo sídlisko, jedno až štyri percentá z investície ide na umelecké diela. Preto má Terasa plno sóch **a** na každej poliklinike vo vestibule je niečo pekné **a** nadčasové. To bol vynikajúci nápad, myslím, že v Holandsku je to tak stále. Tak takýto zákon mohol platiť doteraz.

Čo vám ešte chýba z tej doby?

- Zdá sa mi, že potraviny boli kvalitnejšie, síce menší výber, ale kvalitnejšie. Niektoré podniky sa sprivatizovali bezhlavo. Nad jazerom sme mali pekárňu, obrovský mlyn, mäsokombinát, na Žriedlovej bol pivovar, Košice mali mliekareň, tak uvažujem, či nebolo strategicky dobré to ponechať. Takisto nebolo toľko drog **a** tak dostupné. **A** pravda bola ľahšie nájateľná. Teraz, keď niečo vygooglime, nevieme, či je najbližšie pravde 34. odkaz alebo 512... Akoby už bolo toľko tisíc právd. Dnes aj na otázku, či je zdravé piť kávu, nájdete tisíce odkazov, že áno **a** tisíce odkazov, že nie.

A tiež je mi ľúto niektorých stavieb, ktoré sa v Košiciach nestihli postaviť. Napríklad na KVP mal vzniknúť mimoúrovňový priečhod ponad cestu, pod Moskovskou triedou Ústav experimentálnej fyziky SAV. Takmer sa začala stavať moderná budova divadla oproti Hlavnej pošte. Po revolúcii sa stavali prevažne obchodné domy. Ale našťastie aj kostoly. Námestie osloboditeľov sa malo dostavať. Na druhej strane, keby prišla revolúcia neskôr, tak sa zbúra Vrátna ulica, časť Roosveltovej. Revolúcia prišla aj skoro, aj neskoro.

Keď vyšli ľudia do ulíc po smrti Jána **a** Martiny, nemali ste na chvíľu pocit, že príde ďalšia veľká zmena?

- Na chvíľku. Ale, podľa mňa, už to nebolo také silné **a** jednotné prežívanie ako v novembri 1989.

Z novembrových udalostí má Milan Kolcun len jednu fotografiu.

ZDROJ: ARCHÍV M.K.

Autor: MONIKA ALMÁŠIOVÁ

Študoval u profesora Hložníka, no návrat z hlavného mesta do Košíc nikdy neofutoval. Zomrel výtvarník Tibor Gáll

19. 11. 2021, Zdroj: **Košický večer**, Strana: 8, Vydavateľ: **Petit Press**, Autor: **Tatiana Snitková**, Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Fakulty a ústavy UPJŠ**, Kľúčové slová: **Filozofická Fakulta UPJŠ**

Dosah: 203 116 GRP: 4,51 OTS: 0,05 AVE: 1299 Eur

O VŠESTRANNOSTI VÝTVARNÍKA SVEDČÍ AJ ROZMANITOSŤ ARTEFAKTOV, KTORÉ POČAS ŽIVOTA VYTVORIL **A** TVORBA TOHTO KOŠICKÉHO MAJSTRA BOLA SKUTOČNE PESTRÁ

Vo veku 91 rokov zomrel v sobotu 13. novembra významný košický umelec, **akademický** maliar **a** grafik Tibor Gáll. Umelca si chceme pripomenúť archívnym článkom, ktorý sme v jeho ateliéri pripravili, **a** v Košickom Večeri uverejnili, na konci minulého roka, pri príležitosti jeho významného životného jubilea.

KOŠICE. V auguste oslávil výtvarník Tibor Gáll deväťdesiat rokov, no tvorby sa nevzdáva.

Do ateliéru si to zamieri každý deň. **A** keďže z bytu na 3. poschodí to má doň 15 schodov, naplnia aj radu lekárov, podľa ktorých sa má dostatočne pohybovať.

„Táto skutočnosť, táto moja pracovná aktivita, mi v značnej miere pomáha pri mojich myšlienkových aj zdravotných pochodoch. V mojom veku tieto veci môžu pôsobiť buď škodlivo, alebo, ako v mojom prípade, veľmi blahodarne. Keby som toto nerobil, bolo by to veľmi zlé,“ vyznáva sa maliar.

Zdolať tých pätnásť schodov preňho nie je maličkosť. Už po nich nevybehne tak, ako pred vyše šesťdesiatimi rokmi, keď dostal najprv ateliér **a** krátko nato aj byt pod ním.

Do ateliéru teraz v zime chodí dopoludnia na dve – tri hodiny, popoludní pracuje zo dve hodiny. Keďže rád tvorí za denného svetla, tieto pochmúrny zimné dni považuje za svojho psychického nepriateľa. Ale nechce zaháľať, **a** tak pri umelom svetle viac číta alebo si pripravuje grafiku, robí veci, ku ktorým denné svetlo tak nepotrebuje.

A vysvetľuje, prečo má v druhej časti ateliéru, v tej, kde tvorí, momentálne neporiadok.

„V lete som tu do večera **a** maľujem, kým mi to denné svetlo dovolí. Teraz mám na štafliach obraz, ktorý maľujem cez deň **a** keď sa vrátim popoludní, dávam si do poriadku staré archívy.“

O tom, že sa rodák z Košíc po skončení štúdií na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave vrátil na východ, rozhodla aj taká prozaická vec. V hlavnom meste so snahou získať priestory na tvorbu neuspel. **A** napokon vrátil sa ho primali aj úzke rodinné väzby.

Nikdy to neofutoval, aj keď umelecké zázemie v Bratislave bolo oveľa prajnejšie. Na druhej strane sa do Košíc či Prešova vrátili len sochári Ján Máthé **a** František Patočka.

Príchod v tom čase jediného maliara, absolventa vysokej školy, na východe vítali. **A** jemu sa otvorili široké možnosti. Práce sa mu za krátky čas nakopilo toľko, že sa o ňu delil s kolegom.

Navyše v Prešove, na vtedajšej **Filozofickej fakulte UPJŠ**, zakladali katedru výtvarnej výchovy **a** známy maliar, ktorý tým bol poverený, Jozef Bendík, ako jedného z prvých oslovil aj Tibora Gálla.

Na 38 rokov tak spojil umeleckú tvorbu so vzdelávaním budúcich učiteľov výtvarnej výchovy či umelcov.

Košičania grafike neholdovali

„Keď som prišiel do Košíc v roku 1956, priateľské vzťahy medzi umelcami veľmi nepanovali. Skôr prevládala umelecká i ľudská rivalita. Ja som tu mal dvoch – troch kamarátov. Veľmi dobre som si rozumel s Ľudovítom Feldom, Lajči-báčim, ako som ho volal. Bol nesmierne vzdelaný **a** sčítaný. Prvú monumentálnu prácu, ktorú som robil v Košiciach, som robil s ním u Vojtecha Löfflera na Kmeťovej ulici. Aj s ním som sa, napriek vekovému rozdielu, veľmi skamarátil. **A** bol tu ešte maliar, ktorý mal mníchovskú školu – Gejza Kieselbach, maľoval samé zvieratá,“ zaspomínal si Tibor Gáll na ľudí, s ktorými po návrate do Košíc udržiaval priateľské kontakty **a** ktorí ho ovplyvnili.

Tibor Gáll študoval na vysokej škole u profesora Vincenta Hložníka **a**, ako hovorí, dokonale si osvojil všetky grafické techniky. No po príchode do Košíc s nimi veľmi neuspel.

„Pokúšal som sa vystavovať **a** predávať grafické diela. No **pre** Košičanov grafika nebola zaujímavá. Sem-tam som sa prezentoval akvarelom, temperovou maľbou, nejakým zátiším, ktoré sa podarilo predať. Tak som začal maľovať. Prvú samostatnú výstavu som mal v roku 1962 vo vtedajšej predajni Dielo. Boli to samé pastelky – krajiny, zátišia, nejaké akty. Potom som sa venoval maľbe **a** ukázalo sa, že to ľudí i kritikov viac zaujímalo,“ spomína si umelec. **A** dopĺňa: „Ľudia si vtedy mysleli, že obraz je len to, čo je namaľované na plátne. **A** niektorí ešte žiadali, aby bol v zlatom drevenom ráme.“

Zo školy si priniesol aj pedantnosť

Počas štúdia spoznal Tibor Gáll prácu viacerých renomovaných pedagógov – umelcov, okrem Vincenta Hložníka aj Oresta Dubaya, Dezidera Millyho a ďalších.

„Jednoznačne pre nich na prvom mieste bola práca. Na jednej myšlienke robili nie niekoľko hodín, ale niekedy aj celé týždne. A tu som po príchode v 50. rokoch zažil ľudí, pre ktorých umenie bolo tovarom. Ráno odišiel s plátnom, namaľoval krajinu, popoludní to dal do ramárne, na druhý deň to bolo hotové a tretí deň predával. Toto som nikdy nevedel robiť a, pravdupovediac, ani mi to nevyhovuje,“ zdôveril sa umelec.

Pozornému sledovateľovi neujde, že je stále pedantný a doslova sa hrá s každým ťahom štetca. Málokedy dnes vidíte v rukách výtvarníka napríklad malštok.

„Je to nástroj, jednoduchá pomôcka, ktorá pomáha výtvarníkovi, keď chce namaľovať detail a nechce sa dotknúť obrazu,“ vysvetľuje Tibor Gáll, zatiaľ čo pracuje na maľbe s predbežným názvom Posledná jeseň. V ľavej ruke krížom cez obraz drží tyčku, zakončenú vypchatou guľou a pri maľovaní detailov padajúceho lístia si o ňu opiera pravú ruku.

Ako z Tisíc a jednej noci

Aj keď prešlo veľa času, na pobyt v strednej Ázii v roku 1964 má Tibor Gáll stále živé spomienky. Dostal sa tam ako najmladší z päťce českých a slovenských výtvarníkov. „Videli sme Taškent, Bucharu, Samarkand. A päť týždňov sme trávili maľovaním a kreslením v týchto zaujímavých mestách. Pre Stredoeurópana bola návšteva Orientu niečím výnimočným, bolo to ako z rozprávky Tisíc a jedna noc. Zažili sme aj zber bavlny, čo bol hlavný zdroj príjmu. Nás čakala jediná povinnosť – pripraviť reprezentatívnu výstavu z diel, ktoré tam vznikli. Premiéru mala o rok v Prahe na Václavskom námestí, kde ju otváral predseda vlády Jozef Lenárt. Reprízy potom boli vo viacerých slovenských mestách.“

Tibor Gáll sa môže pochváliť účasťou na mnohých ďalších kolektívnych výstavách. Prvý raz sa predstavil v roku 1955 na VII. krajskej výstave. A tých samostatných mal viac ako 30. Päť najväčších sa viazalo k jeho životným jubileám a pripravila ich Východoslovenská galéria v Košiciach.

„Nesúhlasím s improvizáciou“

Tibor Gáll ale neostal len pri grafike, kresbe či maľbe.

Svoj „repertoár“ rozšíril aj o knižnú ilustráciu, artprotisy (textilné koláže), gobelíny, mozaiky. Len vďaka tejto širokej palete techník dokázal pretlmočiť divákovi všetky svoje sny a predstavy.

„Svoje veci zakladám na myšlienkových pochodoch. Mám ten názor, že obraz nie je obrazom, keď je len farebný, ale až vtedy, keď má aj nejaký myšlienkový náboj. A ten treba obuť do takého tvaru, aby nielen autor, ale aj divák pochopil, o čo ide. Od začiatku nesúhlasím s improvizáciou, nesúhlasím s náhodou. Keď chcete vyjadriť nejakú myšlienku, musíte vedieť obsah tej myšlienky. A vo svojej tvorivej aktivite musíte pokračovať tak, aby ten myšlienkový pochod dal výsledok, aký potrebujete, aby ste robili to, čo vy chcete, čo ste si vy vysnívali, nie čo chce štetec alebo plátno. Nejde len o to, aby to bolo pekné farebné. Ak niekto chce od obrazu len aby rozfarbil stenu, je to podľa mňa veľmi málo. Pokiaľ akékoľvek umelecké dielo nemá myšlienku, nemôže byť umeleckým dielom. Žiadna improvizácia, ale vedomá a cieľavedomá činnosť,“ rozvíja Tibor Gáll svoje úvahy o umení.

O všestrannosti výtvarníka svedčí aj rozmanitosť artefaktov, ktoré počas života vytvoril.

S hrdosťou vymenoval: „Urobil som šesť veľkých mozaík zo štiepaného kameňa, ďalšiu z okruhliakov, veľkú drevenú intarziu s rozmermi 5 x 3,5 metra, dva kovové reliéfy, klasické gobelíny a asi 70 artprotisov.“ A, samozrejme, nespočetné množstvo grafík, kresieb, malieb i knižných ilustrácií.

Gobelín sa povaloval na stanici

Manufaktúra na výrobu artprotisov bola vo Valašskom Meziříčí.

Tam chodili umelci s návrhmi a zamestnanci im ich zrealizovali. Tibor Gáll sa považuje za pedanta a keďže práci na artprotisoch prišiel na chuť, rozhodol sa od návrhu až po konečnú realizáciu urobiť si všetko sám. Jeden sedem metrový má aj v Dome kultúry v Medzeve. Pri práci na jednom z väčších gobelínov sa mu prihodila udalosť, ktorá ním v tej chvíli otriasla. Dnes už o nej rozpráva so smiechom.

„Robili na ňom dve ženy. Keď bolo dielo hotové, zavolali mi, že si poň môžem prísť. Vybrali sme sa aj s manželkou. Nechcelo sa mi ísť autom, tak sme šli rýchlikom. Hotový gobelín mi zabalili a naložili do batožinového vozňa. Krátko pred polnocou sme dorazili do Košíc. Batožinový vozeň bol vpredu. Kým sme prišli zo zadnej časti vlaku, už tam nik nebol, všade tma, všetko zavreté. Len môj gobelín sa povaloval na zemi na nástupisku. Mal som šťastie, že sa to stalo v lete, že nepršalo a nehodili to do blata. Až som dostal vyrážky, lebo

som si uvedomil, že ten gobelín mal hodnotu 250-tisíc korún.“

Najväčšia mozaika mala 11 metrov

Najväčšiu mozaiku vytvoril Tibor Gáll **pre** Slovenské magnezitové závody.

Z kameňolomu v Leviciach si doviezol do troch štvrtín zaplnené nákladné auto odrezkov z mramoru, z ktorého robili obkladačky. Aj sám z neho štiepal dvojcementové kocky, ktoré musel roztriediť podľa farby **a** štruktúry.

Až potom sa mohol pustiť do práce na mozaike, ktorá mala extrémne rozmery – 11 x 2,10 metra. Na stenu predkreslil päť figúr **a** celý rad rôznych symbolov, ktoré pripomínali prácu magnezitárov. Denne, takmer bez víkendov, na mozaike pracoval trištvrte roka.

Pred blížiacim sa stým výročím fabriky ponúkli Tiborovi Gállovi aj ďalšie práce – drevený reliéf, veľký ručne viazaný gobelín **a** menší gobelín do pracovne generálneho riaditeľa.

„Uvedomoval som si, že všetky tieto práce nestihnem. **A** tak som si vyžiadal súhlas **a** ponúkol som časť prác vynikajúcemu monumentalistovi, maliarovi **a** grafikovi zo Žiliny, Ferovi Kráľovi,“ spomína si umelec.

Inšpiruje ho hudba

Keď sa rozhliadnete po ateliéri Tibora Gállu, nemôžete si nevšimnúť množstvo obrazov s témou hudby. K nej mal blízko od malička. Otec hral dlhé roky na klarinete v dychovke.

„Keď som dorástol, rozhodol sa tiež ma zasvätiť do hry na tomto nástroji. Kúpil mi klarinet, naučil som sa hrať **a** spolu sme hrali v jednej dychovke. Aj dnes mám k hudbe blízko, ale venujem sa skôr tej vážnej. Prednosť dávam najmä skladbám s klarinetom,“ prezrádza Tibor Gáll. Tento nástroj možno objaviť aj na viacerých jeho obrazoch.

Vážna hudba znie z ateliéru vždy, keď sa výtvarník chopí štetca. Ešte donedávna bolo odtiaľ často počuť skladbu Rekviem. Výtvarníkov obdiv totiž patrí aj jej autorovi Giuseppe Verdimu.

„Práve táto skladba bola inšpiráciou **pre** môj obraz. Má byť poklonou pred majstrovským umením Verdiho. Rekviem ako rozlúčka **a** príchod smrti, poklona pred umením, smútok ľudí. Toto som sa pokúsil vyjadriť jednak tvaroslovnou kompozíciou, ale aj farebnosťou, ktorá má za úlohu navodiť atmosféru smútku, pohrebu **a** žiaľu ľudí,“ vysvetľuje svoje pohnútky pri tvorbe nedávno dokončeného diela.

Svoj obdiv vyjadril aj ďalším hudobným veľikánom – Karlovi Maria von Weberovi, Fryderykovi Chopinovi **a** iným. Presvedčiť sa o tom mohli aj návštevníci dvoch výstav práve s touto tematikou.

Zapáliť plameň lásky k umeniu

76 semestrov je ohromujúce, ba priam neuveriteľné číslo, ale presne toľko času venoval budúcim učiteľom výtvarnej výchovy alebo budúcim kolegom – umelcom počas ich štúdia na **Univerzite Pavla Jozefa Šafárika**.

Priznáva, že keď videl výsledky svojej práce, bavilo ho to.

„Asi po dvoch – troch mesiacoch po tom, ako som začal učiť, som prišiel na to, že talent študenta nenaučím, buď ho má alebo nie. Môžem ho naučiť milovať umenie, môžem ho naučiť remeslo, môžem uňho zapáliť plameň lásky k umeniu. Keď sa mi to darilo, tak ma to aj bavilo. Považoval som to za poslanie. **A** musím sa priznať, že po čase som zistil, že nielen ja ako učiteľ im dávam, ale ich mladosť, ich spôsob myslenia, spätne pôsobili aj na mňa. Keď ja podnietim študenta k tomu, aby miloval tú prácu, aby rozdával krásu **a** vychovával ďalších ľudí, ktorí budú pokračovať v láske ku kráse, to má nejakú cenu,“ zveruje sa umelec.

Čeť jeho pamiatke.

DESIATKY VÝSTAV

■ Po úspešnom absolvovaní grafickej špeciálnej školy Vincenta Hložníka na bratislavskej Vysokej škole výtvarných umení sa definitívne usadil v rodných Košiciach v roku 1956. ■ Spočiatku sa venoval najmä grafickej tvorbe. V rokoch 1961 – 1999 pôsobil ako pedagóg na Katedre výtvarnej výchovy Filozofickej fakulty **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika** v Prešove. Od roku 1964 sa začal významnejšie venovať maliarstvu.

■ V začiatkoch svojho pôsobenia sa intenzívne venoval knižnej ilustrácii. Je autorom monumentálno-dekoratívnych diel vytvorených rôznymi technikami, z ktorých sú najviac významné farebnou kvalitou artprotisy. ■ Prvú výstavu mal v roku 1955 na VII. krajskej výstave. Samostatne predstavil výsledky svojej práce na zhruba 30 výstavách.

KOŠICE SPOMÍNajú NA MAJSTRA

■ „Gáľovo maliarstvo bolo lyrickým zhmotňovaním snov a vízií,“ uctila si umelca Východoslovenská galéria v Košiciach, v ktorej zbierke je jeho tvorba početne zastúpená. Posledné roky sa pri tvorivej činnosti nechával inšpirovať vážnou hudbou, ktorá ho fascinovala. V roku 2015 prezentoval Tibor Gáľ súborné dielo na výstave s názvom Nedosnívané sny, ktorá bola zároveň jeho poslednou výstavou vo Východoslovenskej galérii. Obsahovala súbor 200 diel. „Odišiel majster Tibor Gáľ, umelec s nesmiernym talentom a ešte väčším srdcom. Ateliér považoval za svoje kráľovstvo a i napriek pokročilému veku sa snažil tvoriť denne a čo najviac. Práve tam sa cítil byť najmenej zraniteľný, najviac v bezpečí a šťastný, že môže robiť to, čo má rád,“ vzdalo výtvarníkovi hold i staromestské Múzeum Vojtecha Löfflera.

(red)

Košický výtvarník pri tvorbe.

FOTO: TATIANA SNITKOVÁ Obraz Rekviem vznikol ako pocta G. Verdimu.

FOTO: TATIANA SNITKOVÁ Svoje skúsenosti odovzdával ďalej desiatkam študentov.

FOTO: JUDITA ČERMÁKOVÁ Aj pri obraze Posledná jeseň si pomáhal malštokom.

FOTO: TATIANA SNITKOVÁ Tibor Gáľ vyštudoval grafiku u Vincenta Hložníka. FOTO: ARCHÍV T.G. FOTO: TATIANA SNITKOVÁ

Ideový návrh na gobelín Plamene života (205 x 408 cm).

Autor: TATIANA SNITKOVÁ

Sudca Mazák: Náš justičný systém nepatrí do 21. storočia

18. 11. 2021, 9:32, Zdroj: domov.sme.sk, Vydavateľ: Petit Press, Autor: Zuzana Kovačič Hanzelová, Šimona Tomková. Sentiment: Ambivalentný, Téma: Fakulty a ústavy UPJŠ, Kľúčové slová: Právnická fakulta UPJŠ
Dosah: 208 548 GRP: 4,63 OTS: 0,05 AVE: 1708 Eur

Fico svojou politikou ukazuje, že je v koncoch, hovorí predseda Súdnej rady Ján Mazák.

BRATISLAVA. Kritizoval generálneho prokurátora Maroša Žilinku za využitie paragrafu 363 a spokojný nie je ani so súdnou mapou ministerky spravodlivosti Márie Kolíkovej (klub SaS).

Predseda Súdnej rady JÁN MAZÁK hovorí aj o problémoch v súčasnej slovenskej justícii.

Ján Mazák pracoval ako štátny tajomník ministerstva spravodlivosti aj ako predseda Ústavného súdu, na európskej úrovni bol generálnym advokátom Súdneho dvora Európskych spoločností a v súčasnosti je členom výberovej komisie na účely zriadenia Európskej prokuratúry, okrem toho je od roku 2004 profesorom na Právnickej fakulte UPJŠ v Košiciach a zastáva aj pozíciu predsedu Súdnej rady Slovenskej republiky.

Naposledy sme sa rozprávali, keď ste nastúpili do funkcie predsedu Súdnej rady. Vtedy, nadnesene povedané, boli zatknutí iba sudcovia. Dnes sú na tom podobne aj policajné špičky, šéf finančnej správy či špeciálny prokurátor Dušan Kováčik. Je to dnes horšie, ako sme si pred rokom mysleli?

Proces jednoducho prirodzene pokračuje. Odkryli sa nové zločiny a prebiehali trestné stíhania. Postupne sa zbavujeme tých, ktorí nie sú hodní nosiť talár či uniformu.

Ako vnímate takzvanú vojnu v polícii? V odôvodneniach prepustenia vyšetrovateľov z väzby sa hovorí o ovplyvňovaniach Slovenskou informačnou službou (SIS) a inšpekciou. Čo by ste povedali občanom, ktorí sa v situácii už strácajú?

Občajnému občanovi by som odkázal, aby sa tým veľmi netrápil, keďže ide o sofistikovanú činnosť vo vnútorných štruktúrach, do ktorých nemôže vidieť.

Ani odborník ako ja, ktorý sa celý život pohybuje v justícii, presne nevie, kde došlo k porušeniam zákona. Odporúčam spoľahnúť sa na kompetentné orgány, ktoré to musia vyšetriť. Je to povinnosť štátu.

Súvisiaci článok Súvisiaci článok Otázne prepisy odposluchov. Prepustenie ľudí z NAKA potvrdzuje pochybnosti Čítajte

Veríte, že sa nakoniec dozvieme pravdu? Práve sa totiž rozprávame o tom, že časť systému bola úplne skazená.

Proces komplikuje nedostatok kvalifikovaných profesionálov a ľudia v justícii aj v polícii, ktorí sú stále zviazaní bývalým vládam. Avšak, nemáme inú možnosť, než sa nedať znechutiť a pokračovať napriek komplikáciám.

Veľkou bolo napríklad vzatie vyšetrovateľov Národnej kriminálnej agentúry (NAKA) do väzby. Krajský súd v Bratislave nakoniec rozhodol, že neexistujú dôvody na ich obvinenie. Zvládli sme to.

Ste rešpektovaný ústavný právnik. Ako sa pozeráte na spor medzi prezidentkou Zuzanou Čaputovou a Robertom Ficom (Smer). Posiela jej predbežné otázky, ktoré by mohli zaznieť v referende, a to, že sa obrátila na Ústavný súd, nazýva sabotážou referenda.

((piano))

Poslanec Fico sa snaží o politické chytráctvo. Prezidentka však reaguje veľmi adekvátne a aj keď niektorí jej posledné vyjadrenia hodnotili ako ostré, vzhľadom na provokáciu, s ktorou sa stretla, mohli byť aj ostrejšie.

Fico zabudol, že ide o hlavu štátu, keď jej poslal návrh dvoch referendových otázok a žiadal od nej vyjadrenie. Ide o nešikovný pokus na ničom ju nachytať.

To už ani nevravím o poslancovi Ľubošovi Blahovi (Smer). Svojimi vyjadreniami na adresu prezidentky prerazil politické dno. Ich spôsob politiky ukazuje, že sú v koncoch.

Pred rokom ste podali disciplinárku na sudcu Michala Trubana za jeho rozhodovanie vo veci väzby obvineného Norberta Bödöra. Nehýbe sa to pre kreovanie správneho súdu, ktorý má mať na starosti disciplinárky?

Príčiny sú dve. Keď sme to s predsedom špecializovaného súdu Jánom Hrubalom podávali, celé disciplinárne súdnictvo trpelo nedostatkom sudcov. Nikto nemal záujem obsadiť tieto pozície, preto boli disciplinárne senáty nefunkčné, čo sa nám napriek enormnému úsiliu nepodarilo zmeniť.

Okrem toho chýbal disciplinárny súdny poriadok, ktorý bude účinný od 1. decembra. Potom nám už nič nebude brániť v riešení príslušných vecí. Výsledky však dokáže ovplyvniť iba konkrétny disciplinárny senát.

Truban, ako vtedajší sudca Špecializovaného trestného súdu, odmietol obžalobu Dušana Kováčika a Petra Košča v prípade, kde sú obvinení z korupcie. Vrátil ho do prípravného konania. Dôvodom bolo, že prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry podal obžalobu skôr ako v prípade Kováčika a Košča rozhodol generálny prokurátor podľa paragrafu 363. Budeme vo všetkých konaniach čakať na 363, ako na poslednú šancu pre ľudí dostať sa na slobodu?

Nečítal som uznesenie. To, že generálny prokurátor nerozhodol o podnete na použitie paragrafu 363, však nemôže byť dôvod na odmietnutie obžaloby. Nikto si totiž neuvedomuje, že nejde o návrh na použitie paragrafu, ale iba o obyčajný podnet, o ktorom môže a nemusí rozhodnúť generálny prokurátor.

Obžaloba je ďaleko od toho, čo sa skúma v rámci 363. Tam by sa totiž mali riešiť len začiatky trestného stíhania – či bolo obvinenie dôvodné a či sa trestné stíhanie začalo zákonným spôsobom. Po podaní obžaloby oprávnenie generálneho prokurátora zaniká a nedá sa oživiť.

Súd, ktorý bude rozhodovať o tom, či pán Truban použil paragraf legitímne, by mal brať do úvahy, že ešte sa nikdy nestalo, aby sudca odmietol obžalobu len z toho dôvodu.

“

Fico zabudol, že ide o hlavu štátu, keď jej poslal návrh dvoch referendových otázok a žiadal od nej vyjadrenie. Ide o nešikovný pokus na niečom ju nachytať.

”

Ján Mazák, predseda Súdnej rady

Na Súdnej rade ste chceli presadiť stanovisko, ktoré bolo kritické k použitiu paragrafu 363 generálnym prokurátorom Žilinkom pri prepustení Vladimíra Pčolinského na slobodu. Písali ste o spornom rozhodnutí, ktoré zasiahlo do legitimity rozhodovania nezávislých trestných súdov. Prečo ho Súdna rada neprijala?

Nehlasovali sme o tom, no vznikla diskusia a stanovisko bolo následne znovu predložené. Asi 30 rokov sa zaoberám ústavným súdnictvom a právom. Päť rokov som šéfoval trestnému súdnictvu na druhom najväčšom súde v Československej republike.

Môj postoj teda vyplýval z čistého profesionálneho záujmu. Chcel som vedieť, z akých dôvodov použil generálny prokurátor prvýkrát v histórii paragraf 363 tak, že týmto rozhodnutím negoval právne názory troch senátov Najvyššieho súdu. Nahradiť ich vlastným názorom a rozhodol, že konkrétni obvinení opustia brány väzby. Vznikla teda ústavná otázka – môže generálny prokurátor, ktorý je orgánom výkonnej moci, nahrádzať právne názory súdov? Nemôže.

Na tomto zasadnutí Súdnej rady však zaznelo, že generálny prokurátor nie je orgánom výkonnej moci. Avšak Ústavný súd, celá doktrína ústavného práva i špičkoví odborníci tvrdia opak.

Aj Európska prokuratúra predsa patrí do výkonnej moci. Podobne to funguje v Poľsku či v Česku. Prečo by to malo byť u nás inak? Ukazuje sa, že tento problém presahuje do legitimity rozhodovania súdov.

Môže byť podľa vás spôsob, akým si Žilinka vykladá paragraf 363, protiústavný?

Áno, doslova a do písmena. Pred týmto kritickým rozhodnutím senát Najvyššieho súdu konštatoval, že z posúdenia materiálnych podmienok väzby na základe doteraz zabezpečených dôkazov a z názoru Najvyššieho súdu vyplýva, že boli spáchané skutky, pre ktoré bolo začaté trestné stíhanie. Nepochybne majú znaky trestných činov a sú dôvody na podozrenie, že ich spáchal obvinený.

O päť dní neskôr generálny prokurátor bez komentára prijal iný záver. Nemôže byť v súlade s ústavou, že orgán výkonnej moci revidoval súdne rozhodnutia niekoľko dní po ich zaznení.

Je možné, že by to Ústavný súd vyriešil?

To je práve problém. Proti rozhodnutiu generálneho prokurátora podľa paragrafu 363 nie je prípustný žiadny opravný prostriedok. Dalo sa mu brániť, ak by stanovisko zaujalo trestnoprávne kolégium Najvyššieho súdu, no neurobili to. Takisto sme mohli, ako som navrhol, prijať stanovisko, ktorým by sme poukázali na vážny ústavný problém.

Toto sa podobá na kauzu Čentěš. Situácia, keď prezident Gašparovič odmietol vymenovať kandidáta na generálneho prokurátora Jozefa Čentěša, má takmer tú istú dimenziu ako použitie paragrafu 363 v rozpore s názorom troch senátov Najvyššieho súdu.

Ako z toho von? Musia to zmeniť politici?

Iná možnosť než legislatívne opatrenie nie je.

Som členom výberovej komisie **pre** Európsku prokuratúru. Preštudovali sme 22 systémov prokuratúr štátov Únie, no v žiadnom okrem nášho nemá jeden človek možnosť negovať účinky rozhodnutí súdov.

“

Ak niekoho podporí strana Smer-SD, vzbudzuje to podozrenie.

”

Ján Mazák, predseda Súdnej rady

Žilinka tvrdí, že ak by mu túto kompetenciu zobrali, bude len štatistom na Generálnej prokuratúre.

S tým nemôžem súhlasiť. Pána Žilinku považujem za veľmi vzdelaného **a** skúseného človeka. Iste vie, že v zákone je množstvo razantných **a** silných kompetencií generálneho prokurátora, ktoré dostatočne zamestnajú každého človeka na tomto poste.

Juraj Šeliga (Za ľudí) hovorí, že voľba Žilinku bola najväčším omylom. Ministerka Kolíková je zdržanlivejšia **a** tvrdí, že prišiel so silným životným príbehom, Marian Kočner si objednal jeho vraždu, **a** teda chce veriť, že toto je len dočasná epizóda. Ako to vnímate vy?

Keďže som nepoznal životný príbeh pána Žilinku, vnímal som ho iba na základe hodnotení. Hovorili o ňom, že je odvážny **a** statočný prokurátor. Prejavoval sa tak aj pri prezentácii.

Sám som mu gratuloval **a** vyjadril očakávania, že zmenou na tomto poste dostane Generálna prokuratúra nový punc kvality **a** morálny rozmer. Síce som vnímal kriticky jeho styky s pánom Michalom Gučíkom, no nepoznal som žiadne skutky, **pre** ktoré by mal byť diskvalifikovaný.

Teraz to vnímam trochu inak. Najmä po vypočutí si známej nahrávky z poľovnickej chaty, kde zaznie, že pán Žilinka s nimi opatrne **a** sprostredkovane komunikuje. Avšak, nemusí to byť pravda.

V čase voľby sme nepoznali fakty, ktoré by mali podlomiť jeho kandidatúru. Na druhej strane však kandidovali aj rovnako zdatní ľudia, možno menej poznačení pochybnými vzťahmi.

Konečné rozhodnutie je vždy politické. Napriek tomu ma zarazilo, že získal toľko hlasov. Ak totiž niekoho podporí strana Smer-SD, vzbudzuje to v našich kruhoch pozornosť.

Súvisiaci článok Súvisiaci článok Kolíková: Žilinka si poškodil, ale má silný životný príbeh Čítajte

Máme nových šéfov Ústavného aj Najvyššieho súdu. Ivan Fiačan **a** Ján Šikuta však na verejnosti zásadnejšie nevystupujú, nevyjadrujú sa pri sporoch, akým je napríklad paragraf 363. Nie je to symptóm Slovenskej republiky, že do vážnych funkcií sa výrazné reformné osoby nikdy nedostanú?

Oboch pánov si veľmi vážim **a** mám k nim aj pozitívny osobný vzťah. Preto sa mi ťažko hodnotí, ako by sa mali správať v riadiacich pozíciách dvoch najvýznamnejších súdov tejto krajiny. Je to na nich.

Asi by však bolo vhodnejšie občas sa v závažných situáciách, ktoré sme spomínali, prejaviť. Aj keby zaujali neutrálne stanovisko **a** vysvetlili prečo, bolo by to lepšie než mlčať. Nejaké vyjadrenia síce padli, no boli neoficiálne, **a** to sa neráta

. Zdržanlivosť v takom zložitom období, v akom dnes žijeme, nie je na mieste. Za iných podmienok by to bolo v poriadku.

Podme ešte k súdnej mape. Postupnými politickými rokovaniami sa z nej stáva akýsi odvar. Je to už tretí návrh **a** namiesto polovice sa majú zrušiť len štyri súdy. Má reforma zmysel?

Budem vám oponovať. Stále ide o ten istý návrh. Ak maľujete obraz alebo pripravujete počítačový softvér, je pochopiteľné, že jeho prvú verziu potrebujete postupne doladiť. Ministerka spravodlivosti predložila návrh súdnej reformy **a** nikto nepochybuje, že je potrebná.

Momentálne však nejde o jej prvú, druhú ani tretiu verziu, iba o prirodzené prispôsobovanie politickým **a** odborným možnostiam. Aktuálne totiž prevádzkujeme nmodernú **a** ťažkopádnu justičnú sústavu, nehodnú 21. storočia. Máme súdiky s niekoľkými sudcami, množstvo predsedov **a** podpredsedov. Ak by sa zrealizoval súčasný variant reformy, ušetrili by sme 60 sudcovských miest.

Títo sudcovia by sa uvoľnili z funkcionárskych pozícií a mohli by sa naplno venovať rozhodovacej činnosti. Výrazne by to pomohlo dlhým prieťahom, za ktoré platíme milióny eur.

“

Za dva roky justičných prieťahov minieme sumu, ktorá by stačila na technické vybavenie 60 súdov.

”

Ján Mazák, predseda Súdnej rady

Je tento tretí návrh lepší ako prvý?

Je to ten istý, no zlepšený návrh. Krajské sudy v Bratislave, Košiciach a Banskej Bystrici by som však určite ponechal. Existujú na to dôvody týkajúce sa histórie, špecializácie či právnej pomoci.

Mali by sme sa vrátiť pred 1. január 1997, keď Vladimír Mečiar veľmi nešťastným spôsobom atomizoval slovenské súdnictvo.

Za zmysluplnú myšlienku považujem reformu mestských súdov v Bratislave a Košiciach. Pomôže to v odstránení zbytočných prieťahov. V roku 1990 som krátky čas šéfoval Mestskému súdu v Košiciach. Vtedy sme mali 45 sudcov bez počítačov a zvládli sme to.

Problémom je teda, že naši sudcovia a sudkyne sú nerovnomerne zaťaženi.

Áno.

Nedávno som sa bol pozrieť na Okresnom súde Bratislava I. Sudca má na stole 800 spisov, v iných okresoch za rovnaký plat napríklad 50. Jedným z cieľov reformy je proporcionálne zaťažiť sudcov vytvorením väčších obvodov.

Avšak tí, ktorí pracujú na okresných či mestských súdoch v Bratislave, Košiciach, Banskej Bystrici, Žiline, ale aj v Trnave alebo v Nitre, by si zaslúžili príplatok. Ide totiž o obrovské množstvo vecí a stresu, ktoré veľké mestské aglomerácie prinášajú.

So súdnou reformou nebude každý súhlasiť, ale je nutná, lebo za súčasný justičný systém platíme príliš veľa.

Pýtala som sa vás to aj pred rokom – uvedomujú si sudcovia, v čom tu žijeme, keď väčšina z nich protestuje iba proti veciam, ktoré sa dotýkajú ich vlastného komfortu?

Považujem za prirodzenú vlastnosť človeka chrániť si svoje pohodlie, pracovné prostredie a zvyklosti. Nevieť však pochopiť odmietanie faktov a odstrašujúcich čísel. Bez reformy sa nezbavíme zbytočných prieťahov a ak niekto nevie, čo to znamená, nech sa pozrie, že sa pojednávajú na Okresnom súde Bratislava I nariaďujú dva roky dopredu.

Nedávno sa istá advokátka so svojou klientkou prišla hádať na súd, prečo sudkyňa nekoná, keď pojednávanie nariadili na 27. septembra. Bolo to preto, že išlo o rok 2022. Tak vyzerá situácia na veľkých súdoch, a to, čo sa za posledných dvanásť rokov nabalilo, nezmení nič okrem reformy.

Za podobné prieťahy sme počas dvoch rokov zaplatili sumu, ktorá by stačila na špičkové IT vybavenie pre 30 súdov. Ak má bratislavský okresný súd na stole tisíc spisov, tak k 980. veci sa dostane o štyri roky. Bude účastník konania radšej cestovať 50 kilometrov alebo čakať 48 mesiacov? Tieto racionálne argumenty však mnohí ľudia odmietajú.

Prebieha debata o členstve pani Mišíkovej v Súdnej rade. Ministerka Kolíková hovorí, že situácia ovplyvňuje, aký kredit majú členovia Súdnej rady v očiach verejnosti. Dodáva, že s ohľadom na zastupovanie obvinených klientov Mišíkovou v korupčných kauzách by bolo pre dôveryhodnosť justície lepšie, keby členovia s takýmto bremenom v rade nesedeli. Mišíková reaguje tým, že v konkrétnych prípadoch nebude prítomná. Stačí to alebo ste na strane Kolíkovej?

Nemienim komentovať pani ministerku, ale musím povedať, že členstvo pani Mišíkovej pridáva Súdnej rade na dôveryhodnosti a dobrej povesti. Z mojej viac ako ročnej skúsenosti vyplýva, že vždy prejavila veľmi pevné názory, mravnosť, etiku a profesionálnu zdatnosť nadobudnutú počas jej takmer 50-ročnej praxe.

Z týchto dôvodov ju považujem za človeka, ktorý jednoznačne patrí do Súdnej rady. Nikdy ma nezaujímal, koho obhajuje, lebo to je jej slobodné advokátske povolanie.

Spomenuli ste Mečiara, ktorý atomizoval náš súdny systém, už sme sa spolu rozprávali aj o Štefanovi Harabinovi a jeho stope, ktorú v justícii zanechal, v stredu je výročie 17. novembra (rozhovor vznikol pred 17. novembrom, pozn.). Je situácia, o ktorej sa spolu práve rozprávame, odkazom troch vymenovaných období?

Nie. Sčasti je to nepochopenie skutočného odkazu novembra '89, sčasti výsledok našej neskúsenosti, keď sme boli príliš nadšení slobodou **a** slobodnými voľbami. Sústredili sme sa na opätovné zaradenie našej krajiny medzi západoeurópske štáty, kam dnes nepochybne patríme, no zákonmi **a** predpismi sme predbehli naše myslenie.

To ostalo v minulom režime, umožnilo Mečiarovi vládnuť krajine **a** Harabinovi správať sa v justícii diktátorsky. Dodnes sú medzi nami sudkyne **a** sudcovia, ktorí v dobrom spomínajú na čas, keď bol Harabin predsedom Najvyššieho súdu či ministrom spravodlivosti. Užívali si totiž rôzne výhody **a** neoprávnený kariérny postup.

Novinár Martin Milan Šimečka pri príležitosti výročia 17. novembra uviedol, že aktuálna vojna s políciou či zápas proti korupcii je novodobou revolúciou dnešných mladých ľudí. Vnímate to rovnako? Je to zápas o slobodu podobne ako november '89 **pre** minulú generáciu?

Slobodu máme garantovanú v ústave. Momentálne ide skôr o to, aby sme dokázali všetky zložky právneho štátu uviesť do života, čo je veľmi ťažká úloha **pre** políciu, prokuratúru **a** súdy.

Právny štát **pre** mnohých ľudí predstavuje cudzí pojem, no v skutočnosti je veľmi konkrétny. Úzko súvisí s tým, čo nazývame spravodlivosť. Teraz by sme teda mali bojovať za to, aby na Slovensku začala vládnuť spravodlivosť **pre** každého rovnako **a** zrozumiteľným spôsobom. Doteraz, bohužiaľ, fungovala iba **pre** "našich ľudí".

Autor: Zuzana Kovačič Hanzelová, Šimona Tomková

Tesco opäť podporilo predčasne narodené deti [↗](#)

📅 18. 11. 2021, 14:47, Zdroj: retazce.sk [↗](#), Sentiment: Pozitívny, Téma: Fakulty a ústavy UPJŠ, Kľúčové slová: LF UPJŠ

Dosah: 13 GRP: 0,00 OTS: 0,00 AVE: 29 Eur

Od

Print

zdroj: Tesco

Na Slovensku si tradične 17. novembra pripomíname Deň boja za slobodu a demokraciu a Medzinárodný deň študentstva. **Pre** mnoho rodín s deťmi po celom svete má však tento deň úplne iný význam.

Práve na tento deň totiž pripadá Svetový deň predčasne narodených detí. Tesco sa aj tento rok opäť rozhodlo podporiť mamičky, ktorých bábätká sa už nemôžu dočkať, kedy sa spolu prvýkrátvidia. Tesco im darovalo balíčky so zásobou výrobkov Fred&Flo, aby im uľahčilo starostlivosť o ich bábätká, keď si ich konečne budú môcť odviezť z nemocnice domov.

Celkovo pripravilo Tesco vyše 400 balíčkov výrobkov značky Fred&Flo, v ktorých mamičky nájdu napríklad plienky **pre** novorodenca, krém proti zapareninám, telový olej alebo kupón F&F v hodnote 15 EUR.

Balíčky zamierili do 10 zdravotníckych zariadení: Neonatologickej kliniky JLF UK a UN Martin, Neonatologickej kliniky FNsP Nové Zámky, Perinatologického centra – na oddelenie neonatológie FNsP J. A. R. Prešov, Novorodeneckej kliniky M. Rusnáka LF SZU a UN, Bratislava, Neonatologickej kliniky SZU, FNsP F. D. Roosevelta Banská Bystrica, Nemocnice s poliklinikou L. Dérera Bratislava, Kliniky neonatológie LF UPJŠ a DFN Košice, Fakultnej nemocnice Trenčín na oddelenie predčasných novorodencov, Národného ústavu detských chorôb Bratislava na oddelenie predčasne narodených detí, Fakultnej nemocnice Trnava na oddelenie predčasne narodených detí.

Na celom svete sa predčasne, teda skôr ako v 37. týždni tehotenstva, narodí každý rok 15 miliónov bábätiek, čo predstavuje približne každé desiate dieťaťko. Hoci celosvetovo úroveň starostlivosti o predčasne narodené deti stúpa, približne milión týchto detí si rodičia nikdy nemôžu odviezť domov.

„Najmenšie dieťaťko, ktoré sa v našej pôrodnici podarilo zachrániť, bolo s pôrodnou hmotnosťou 470 g. Narodilo sa v 24. týždni tehotenstva, teda o 16 týždňov skôr,“ uviedla vrchná sestra jednej zo slovenských pôrodníc.

Dnes majú takzvané „bábätká do dlane“ od dokončeného 24. týždňa veľkú šancu na prežitie, a to najmä vďaka intenzívnej lekárskej starostlivosti.

„Keď sa moja dcéra pred piatimi rokmi narodila, vážila len 800 gramov. Takže viem, aký strach cítia rodičia nedonosených detí a aká je dôležitá kvalitná starostlivosť. Verím, že darčekové balíčky mamičky potešia a zároveň im pomôžu pri výbere kozmetických prípravkov. Práve s kozmetikou totiž deti prichádzajú do styku každý deň a je preto veľmi dôležité, aby nielen príjemne voňala, ale aby obsahovala kvalitné doplnky a najmä, aby sa jemne starala o pokožku bábäťka,“ hovorí Tereza Berkes, manažérka vlastnej značky Tesco.

(ts)

Autor: - || redakcia || redakcia | - || || | redakcia | - || redakcia